

Bedömning av konsekvenser för människan
<http://info.stakes.fi/iva/SV/index.htm>

Exempel på förhandsbedömningar som utförts inom social- och hälsovårdssektorn i Finland

Östra Tavastland: jourarrangemangen vid hälsovårdscentralerna.....	2
Jyväskylä: Tryggande av den sociala helheten med hjälp av planering av markanvändningen.....	4
Kajana: Verkställighet av välfärdsstrategin	7
Kervo: Utvecklande av verksamheten vid sysselsättningsenheten	10
Oulunkaari och Vaala: en regionkommunal hälsovårdscentral för välfärd.....	14
Åbo: Hyddan i Runosmäki.....	17
Södra Finlands län: Handikappolitiskt program.....	20
Luvia: Ibruktagande av ett kommuntillägg till hemvårdsstödet för barn	22
Helsingfors: Anordnande av service- och rekreationsverksamhet för äldre.....	23
Riihimäki: Ibruktagande av ett kommuntillägg till hemvårdsstödet för barn.....	24
Tammerfors: Ibruktagande av ett Tammerforstillägg till hemvårdsstödet för barn	25
Kervo: Förhandsbedömning av maximiutgifter som godkänns i utkomststödet	26
Nystad: Ändring av avdelning Tyynelä vid Merituulihemmet.....	26
Kuusiokunnats hälsosamkommun/Etseri stad: Utredning om administrativ sammanslagning av hemvårdsorganisationer – beskrivning av IVA-processen.....	27
Muurame: Frågor som rör boendeservicelokaliteter för specialgrupper och alternativen för att tillhandahålla service – beskrivning av IVA-processen	29
Grankulla: Att ändra daghemsföreståndarnas uppgifter – beskrivning av IVA-processen	30
Muurame: Alternativa verksamhetsmodeller för missbruksarbetets dagcentral – beskrivning av IVA-processen.....	32
Närpes: Yttermark förskolas planlösningar – beskrivning av IVA-processen	36
Salo: Organisation av eftermiddagsverksamhet för skolelever – beskrivning av IVA-processen.....	38
Salo: Fortsatta studier för personer med utvecklingsstörning – beskrivning av IVA-processen.....	41
Salo: Lekplatsen i området Utiska – beskrivning av IVA-processen.....	44

7.3.2008

Tapani Kauppinen & Kirsi Nelimarkka
Stakes (forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården)
PB 220, 00531 Helsinki, Finland

Östra Tavastland: jourarrangemangen vid hälsovårdscentralerna

Behovet av bedömning av konsekvenser för människan

Östra Tavastlands regionkommunala hälsovårdsprojekt (1.9.2002-15.12.2003) ingår i de riksomfattande hälsovårdsprojekten. Målsättningen för projektet var att hitta de funktioner inom social- och hälsovårdssektorn där man genom att samarbeta kan uppnå ekonomiska besparingar vid produktion och anskaffning, stärka delaktigheten och garantera områdets befolkning jämbördiga möjligheter till tillräckligt sakkunnig service.

Projektets projektgrupp beslöt framskrida i arbetet genom att i första hand granskade samarbetsformer som grundar sig på regionkommunens behov och det riksomfattande hälsovårdsprojektets målsättningar. Nya gemensamma utvecklingsprojekt för många kommuner var bl.a. hälsovårdscentraldejourering, service för äldre och gemensam användning av specialarbetare. Efter att man hört om Stakes' erbjudande om samarbete beslöt projektgruppen tillämpa bedömning av konsekvenser för människan (IVA) vid granskningen av hälsovårdscentralernas jourarrangemang.

På basen av jourutredningen har samtliga kommuner i Östra Tavastland svårigheter att ordna jourservice med enbart egen läkararbetskraft. Även problem som har att göra med hur personalen orkar har framkommit. Som lösning har man använt sig av jourarrangemang via s.k. stafettläkare. Hartola har varit tvungen att lappa läkarbristen genom att använda sig av stafettläkare även under tjänstetid. I kommunerna i Östra Tavastland har man tillgång till sammanlagt 25 hälsovårdscentralläkartjänster, av vilka 17,5 var ordinarie besatta i mars 2003. Jourbesöken infaller tidsmässigt i huvudsak mellan kl. 16.00-18.00 vid alla hälsovårdscentraler. Därefter minskade antalet besökare avsevärt, speciellt efter kl. 20. Under veckosluten är antalet besökare vid Sysmä och Hartolas gemensamma jour i medeltal två patienter i timmen. Vid Heinolajouren uppgår antalet besökare till 2-3 i timmen. Antalet besökare minskar avsevärt efter kl.15.00.

Processens förlopp och deltagarna

I Östra Tavastlands hälsovårdsprojekt deltog Heinola stad, Hartola, Sysmä, Pertunmaa, Luhanka och Joutsa kommuner, Östra Tavastlands förbund, Päijät-Häme sjukvårdsdistrikt och Reumastiftelsens sjukhus. För bedömningen av konsekvenserna för människan (IVA) ansvarade en för projektet tillsatt projektgrupp med medlemmar från fem kommuner. Bland medlemmarna fanns 2 ledande läkare, en ledande överskötare, en bastrygghetsdirektör, en överläkare, en socialdirektör samt en projektchef och en specialsakkunnig från samkommunen för Päijät-Häme sjukvårdsdistrikt.

Uppgörandet av bedömningen av konsekvenser för människan (IVA) påbörjades i februari 2003 och den bearbetades vid projektgruppens sammanträden. Skribenterna av denna rapport deltog i tre av projektgruppens sammanträden. Avsikten med be-

dömningen av konsekvenserna för människan (IVA) var att granska konsekvenserna i en vald jourmodell och söka metoder för att lindra och förstärka konsekvenserna. Genom att intervjua projektchefen kartlade man modellens hot och möjligheter och gjorde en preliminär identifiering av konsekvenserna. På basen av intervjun gjorde man en skisstabel där man förutom konsekvenserna beskrev metoderna för att lindra eller förstärka dem (Tabell 1). Tabellen behandlades och kompletterades vid projektgruppens sammanträden. Bedömningen av konsekvenserna för människan (IVA) blev klar på sommaren 2003 och den rapporterades som en del av slutrapporten rörande Östra Tavastlands hälsovårdsprojekt.

Tabell 1. En del av sammandragstabellen där man beskriver konsekvenserna och lindringsåtgärderna.

KONSEKVENSER i förhållande till nuläget	METODER FÖR ATT LINDRA/FÖRSTÄRKA KONSEKVENSERNA
Individperspektiv	
Tillgängligheten till service under jourtid förbättras	Centralisering av jourverksamheten
Resorna blir längre, trafikförbindelserna ändras	
Det kräver övervägande att söka sig till vård (öppna dörrar – principen är inte längre i bruk)	Informationskampanj för att ändra attityder
Känslan av otrygghet ökar	Påbörjande av telefonrådgivningsservice
Arbetstagarens perspektiv	
Läkarnas jourbundenhet minskar Fritiden ökar, man orkar bättre i arbetet Det blir mera meningsfullt att utföra jourarbete	Centralisering av jourverksamheten
I modellen med en jourring ökar arbetsresorna	Samtransportarrangemang?
Den tid som sjuksköterna använder för att ge råd och handleda klienterna ökar	Påbörjande av telefonrådgivningsservice
Inkomsterna minskar då juren minskar	Rotation bland arbetstagarna?
Kommunens perspektiv	
Tryggandet av läkarservicen för befolkningen underlättas	
Jourservicen rationaliseras, Antalet ”onödiga besök” minskar	
Behovet av arbetskraft minskar för jourverksamheten	Arbetskraften dirigeras åt annat håll så man kan förhindra uppkomsten av arbetslöshet, Organisering av arbetet och en optimal resursering av personalen
Kostnaderna för sjuktransport ökar i små kommuner, utmaning för sjuktransportkapaciteten	Omfattande direktiv uppgörs för hur sjuktransporten skall skötas i olika situationer
Ändringar i kommunens image; förlusten av specialistsjukvård, hälsovårdscentralen är vårdplats för långvårdspatienterna	
Behovet av information ökar, kräver resurser	Påbörjande av telefonrådgivningsservice
Serviceströmmarna ändras (näringslivets minskning/ökning)	
Besättandet av tjänster underlättas i små kommuner	
Behovet av fysiska utrymmen ökar i Heinola	
”Rusningstoppar” i Heinola mellan kl. 16-18	
Behovet att skicka uppgifter mellan hälsovårdscentralerna ökar	Eventuella juridiska frågor i anslutning till sändande av epikriser klarläggs
Kommunfaktureringen ökar, inkomsterna ökar i Heinola	

Granskad modell och dess konsekvenser

Inom ramen för bedömningen av konsekvenserna för människan (IVA) granskades konsekvenserna av den funktionsmodell som projektgruppen föreslog. I den föreslagna funktionsmodellen organiseras jourarrangemangen enligt följande: Sysmä dejourerar måndagar och onsdagar fram till kl.18. Hartola dejourerar på tisdagar och torsdagar till kl.18.00. Hartolas och Sysmä's jour är vid Heinola hälsovårdscentral kl. 18.00-21.00, varefter juren flyttas till Päijät-Häme centralsjukhus. Under veckosluten dejourerar Hartola och Sysmä enligt en turlista fram till kl.15, varefter juren först flyttas till Heinola och sedan till Päijät-Häme centralsjukhus till natten.

Man utgick ifrån att funktionsmodellen fyller de kriterier som jourarrangemangen ställer på den varför man inte separat granskade målsättningarnas förverkligande. I projektgruppen granskades funktionsmodellens effekter utgående från individens, arbetstagarens och kommunens perspektiv. Vidare funderade man på metoder för att förstärka de positiva konsekvenserna och lindra de negativa konsekvenserna. Uppgifter om de förverkligade konsekvenserna insamlades medelst förfrågningar under den tid som jourförsöket pågick. Förfrågningen utdelades till både klienterna i samjourförsöket och till personalen.

Användningen och nyttan av bedömning av konsekvenser för människan (IVA)

Försöket med samjour i Hartola, Heinola och Sysmä kommuner verkställdes under tiden 1.9.2003-28.2.2004. Ändringen berörde juren i Hartola och Sysmä. För befolkningen i Heinola blev det inga ändringar i hälsovårdscentralens jourtider eller -platser. Bedömningen av konsekvenser för människan (IVA) användes för att insamla uppgifter om konsekvenserna av jourförsöket och om åtgärder för att förstärka eller lindra konsekvenserna.

Tilläggsuppgifter

Överläkare i invärtes medicin Esko Hussi, Södra Karelens centralsjukhus
Projektchef Leena Valtonen, Päijät-Häme sjukvårdsdistrikt

Jyväskylä: Tryggande av den sociala helheten med hjälp av planering av markanvändningen

Behovet av bedömning av sociala konsekvenser

Projektets målsättning var att klargöra hurdana möjligheter och metoder planeringen av markanvändningen har för att trygga den sociala helheten i Jyväskylä stad och Jyväskylä stadsregion. Ur markanvändningsplaneringens synvinkel innebär tryggheten av den sociala helheten att skapa förutsättningar för skapandet av en sådan stadsutveckling där förutsättningarna för människornas välbefinnande inte äventyras

på grund av differentiering av området eller på grund av förekomsten av olika regionalt illamående.

Man strävade till att uppnå målsättningen via tre innehållsområden:

1. Genom att fortsättningsvis utveckla bedömningen av sociala konsekvenser innehålls- och metodmässigt för att bättre motsvara behoven inom funktionsområdet.
2. Genom att söka metoder och redskap för att beskriva den sociala helheten i Jyväskylä stad och stadsregion och utveckla uppföljningen.
3. Genom att använda uppgifter som erhållits vid bedömning av de sociala konsekvenserna och uppföljningen av livsmiljön som grund för planeringen av markanvändningen och tryggheten av den sociala helheten.

Processens förlopp och deltagarna

Det SVA-projekt som berör utvecklandet av bedömningen av sociala konsekvenser startade på hösten 2001. Projektets första skede upphörde i slutet av år 2002 och en slutrapport publicerades (Mäkäräinen 2003a). Projektets andra skede, Tryggande av den sociala helheten genom planering av markanvändningen, startade i början av februari år 2003 och arbetet fortsätter år 2004. I arbetsgruppsarbetet deltog förutom social- och hälsoservicecentralen och stadsplaneringsbyrån även bostadssektorn, miljöverket, utbildningsverket och motionservicecentralen.

Projektet förfogar över en heltidsanställd projektarbetare för vars finansiering Jyväskylä stad, social- och hälsovårdsministeriet samt miljöministeriet ansvarar. Erfarenheterna av utvecklingsarbetet i Jyväskylä förmedlades till Terve Kunta -nätverket.

I projektet granskades sociala konsekvenser bland olika typer av planer i pågående planeringsprocesser. T.ex. i samband med planeringen av det låga och täta Korteniityområdet i Jyväskylä bedömdes de sociala konsekvenserna av planen. I samband med bedömningen av konsekvenserna gjordes samarbete med de regionala aktörerna genom hela planeringsprocessen. Det gjordes en egen mellanrapport om bedömningen av de sociala konsekvenserna (Mäkäräinen 2003b), då planeutkastet var framlagt till påseende i början av år 2004.

På motsvarande sätt avancerade stadsplanen för Viitaniemi i Jyväskylä till skisskedet på våren 2004. I anslutning till planen arrangerades i augusti 2003 tematiska promenader varigenom man fick uppgifter för bedömningen av sociala konsekvenser. I januari 2004 ordnades ett sammanträffande rörande planens sociala dimensioner där man fördjupade sig i området speciellt ur den åldrande befolkningens synvinkel.

De förslag rörande den sociala helheten i Jyväskylä stad och i stadsområdet som presenteras i projektet och de diskussioner som förts om dem i olika grupper är centrala med tanke på att inympa den sociala helheten som en del av stadsplaneringen. Man strävade till att dra vidsträckt nytta av de gjorda granskningarna i fråga om programmering och planering av planläggning, välfärdspolitik och bostadspolitik.

Granskade konsekvenser

Inriktningen av de sociala konsekvenserna i olika planer granskades separat för planeringsområdet och konsekvensområdet. Konsekvenserna av de olika planeringsprojekten identifierades genom användning av följande tematisering:

Sociala konsekvenser som riktar sig till servicen

- tillgängligheten till och efterfrågan på närservice
- tillgängligheten till annan betydande service
- tillgängligheten till kollektivtrafik
- jämlikhet ifråga om tillgängligheten till service

Planens konsekvens på sociala tillstånd

- befolkningens mångsidighet (diversitet)
- beaktande av ålders- och specialgrupper
- möjligheten till social interaktion och kollektivism
- nuvarande sociala problem
- eventuella nya sociala problem
- regionens image och möjliggörande av olika funktioner och levnadssätt
- den regionala jämvikten

Övriga konsekvensers sociala dimensioner och inverkan på trivseln

- trygghet och funktionalitet i trafiken
- sociala dimensioner på de konsekvenser som riktar sig till rekreativsmöjligheterna
- sociala konsekvenser på buller, föroreningar och miljöeffekter
- sociala dimensioner på stadsbilden

Användning och nytta av bedömning av sociala konsekvenser (SVA)

Utredningar och kvalitativa bedömningar av konsekvenserna fungerar som hjälpmedel vid planläggning. De ökar kännedomen om objektet som skall planeras och dess omgivning. En av SVA:s deluppgifter är att främja interaktivitet genom att konkretisera schemaplaner och konsekvenserna av dessa för berörda parter. Bedömningen av konsekvenser säkrade kvaliteten på planerna och det att upptäckterna i bedömningen förmedlas som en del av beslutsfattandet.

Man drog nytta av de slutledningar och bedömningar, analyser och indikatorer av uppföljningen av den sociala helheten av bedömningarna av konsekvenser som erhöles i projektet under olika skeden av samfundsbyggandet med tanke på tryggandet av en enhetlig stads- och stadsregion.

Tilläggsuppgifter

Projektarbetare Jouni Mäkäräinen, Jyväskylä stad

Kajana: Verkställighet av välfärdsstrategin

Behovet av bedömning av konsekvenser för människan

Kajanas välfärdsstrategi färdigställdes år 2001. Därefter funderade arbetsgruppen för främjande av välfärd och hälsa på hur man skulle fortsätta arbetet med välfärdsstrategin. Samtidigt påbörjades i Kajaland ett försök med regional förvaltning.

Arbetsgruppen för främjande av välfärd och hälsa erfor att den hade ett behov av att påverka förverkligandet av försöket med regional förvaltning och att förbereda sig på en förändring. I arbetsgruppen såg man att man, oberoende av den kommande förändringen, måste utföra arbete som främjar välfärd i staden. Arbetsgruppen beslöt på våren 2003 att man skall dra nytta av bedömning av konsekvenserna för människan (IVA) vid verkställandet av välfärdsstrategin.

Processens förlopp och deltagarna

Till den mångsektoriella arbetsgruppen för främjande av välfärd och hälsa hörde bastrygghetsdirektören, planeraren för främjande av hälsa, en planläggare från den tekniska sektorn, en arbetarskyddsfullmäktig, en representant för motionsrådet, åldringsrådet, delegationen för barn- och ungdomsärenden, yrkeshögskolan i Kajana och utvecklingscentret i Kajana.

Den bedömning av konsekvenserna för människan som verkställandet av strategin förutsatte påbörjades i mars 2003, då man anordnade ett regionalt välfärdspolitiskt seminarium. Målsättningen med seminariet var att skapa en gemensam syn för främjande av välfärd och hälsa och ett förverkligande av målsättningarna i folkhälsoprogrammet Hälsa 2015 i Kajaland. Bedömningen av konsekvenserna för människan (IVA) behandlades i arbetsgruppen för främjande av välfärd och hälsa och i medlemmarnas egna organisationer. Utöver seminariet deltog Stakes dessutom i två arbetsgruppssammanträden som räckte en halv dag. Vid sammanträdena dryftade man alternativa modeller för verkställandet av välfärdsstrategin. Det krävdes tid för att diskutera skapandet av modeller, deras innehåll och villkoren för deras förverkligande. Arbetsgruppen fungerade som en arbetshandske som samlar ihop medlemmarnas synpunkter om konsekvenserna i de organisationer som de företräder. Det gjordes en rapport över förverkligandet av välfärdsstrategin och den bedömning av konsekvenserna för människan som ingick i den.

Granskade modeller och deras konsekvenser

För förverkligandet av välfärdsstrategin skapades alternativa modeller. Modellerna kom till genom identifieringen av hot och möjligheter. De första modellskisserna avvek från varandra i fråga om regionalitet och nätverk och i fråga om huruvida de utgick från sjukdom eller familj. Av fyra alternativa modeller gick man in för att kombinera liknande modeller till tre olika modeller. Innehållet i modellerna beskrevs via stadens kritiska framgångsfaktorer (relevans, serviceförmåga, personal, processer och strukturer samt ekonomi).

- Modell 0, På lagstiftning baserad sektoriserad modell, där servicesystemet erbjuder den service som lagstiftningen förpliktar till specialområdesvis
- Modell 1, Sektorbaserad blandmodell där servicesystemet erbjuder den lagstadgade servicen till största delen endera specialområdesvis eller från samfundet utgående
- Modell 2, Klientbaserad modell, där servicesystemet erbjuder lagstadgad service som kräver specialkunnande som samfundsbaserad service

Arbetsgruppen organiserade sin verksamhet så att den konsekvens som modellerna hade på befolkningen granskades i arbetsgruppsmedlemmarnas egna organisationer, (t.ex. med företrädare för åldringsrådet och delegationen för barn- och ungdomsfrågor). Arbetsgruppens sekreterare satte in granskningarna i en gemensam sammandragstabell (Tabell 2). Senare granskades ännu hur väl modellerna och de förutspådda konsekvenserna förverkligar de målsättningar som inskrivits i välfärdsstrategin.

Användning och nytta av bedömningen av konsekvenser för människan (IVA)

Målsättningen var att de alternativa modellerna och granskningen av konsekvenserna:

- Kompletterar välfärdsstrategin för Kajana
- Operationaliseras i verksamhetsprogrammet för åldringar och i uppdateringen av välfärdsredogörelsen för barn och ungdomar samt i välfärdsplanen
- stöder planeringen av Kajanalands förvaltningsmodell

Tabell 2. En del av sammandragstabellen för verkställighetsmodellerna för välfärdsstrategin (utkast 11.11.2003). I tabellen granskas modellernas konsekvenser ur bl.a. barnens och barnfamiljernas, de arbetsföras och åldringarnas perspektiv.

Kajana	Modell 0 På lagstiftning baserad sektoriserad modell	Modell 1 Sektorbaserad blandmodell	Modell 2 Klientbaserad modell
	Servicesystemet erbjuder lagstadgad service av specialkunnande specialområdesvis	Servicesystemet erbjuder den lagstadgade servicen till största delen endera specialområdesvis eller som samfundsbaserad service	Servicesystemet erbjuder den lagstadgade servicen som samfundsbaserad service
Konsekvenser för barn för personer i arbetsför ålder för åldringar	Service som erbjuds vid en och samma "lucka" sektorbaserat närmelesätt; den service som klienten erhåller är splittrad i servicesystemet Vårdgarantin svår att förverkliga; tillgången till service försvåras Mera specialkunnande Nätverket är litet Kedjade linjeorganisationer; på olika nivåer av servicesystemet administreras specialkunnandet specialområdesvis Stöder inte förebyggande verksamhet Stöder inte verksamhet som gör att personen klarar sig	Service som erbjuds vid en och samma "lucka"/servicen erhålls enligt principen om ett betjäningsställe, sektorbaserat/vidsträckt närmelesätt Troligen lättare att förverkliga vårdgarantin; tillgången till service underlättas Något mindre specialkunnande/färre experter än i modell 0 Nätverksarbetet utgör arbetsmodellen I viss utsträckning kedjade linjeorganisationer; några specialområden är administrerade specialområdesvis och samfundsbaserade; låg och bred organisation Stöder i viss utsträckning förebyggande verksamhet och verksamhet som stöder personer att klara sig själva	Servicen erhålls enligt principen om ett betjäningsställe; klienten utgör en helhet Förmodligen lättare att genomföra vårdgarantin, klienten kan välja varifrån han/hon skaffar sin service Det finns färre specialkunniga Nätverksarbetet är genuinare Expertkunnandet organiserat samfundsbaserat; låg och bred organisation Stöder förebyggande verksamhet Stöder verksamhet som gör att personen klarar sig själv
Konsekvenser för personalen - djupet i ledarskapet - hur personalen orkar	Linjecheferna har en stor betydelse i fråga om riktningen på den interna utvecklingen/ personalens förnyelse och arbetsförmåga Klienterna rör sig, personalen ej Värdesätter personalens djupare specialkunnande Personalen har ett arbetsgrepp som stöder sig på arbetsledningen I ledarskapet betonas sakledningen Ledarskap vid sidan av den egna uppgiften	Organiseringen avgörande för förnyelsen och arbetsförmågan bland personalen Klienterna eller personalen rör på sig. Utgående från valen rör sig eller rör sig inte klienterna och personalen Personalen har ett arbetsgrepp som endera stöder sig på arbetsledningen eller är självständig, som är beroende av organiseringen I ledarskapet betonas i viss utsträckning såväl sakledning som skapandet av funktionsförutsättningar Ledarskap delvis vid sidan av den egna uppgiften	Organiseringen avgörande för förnyelsen och arbetsförmågan bland personalen. Klienterna och personalen rör sig enligt situationen Uppskattar personalens mera vidsträckta kunskande Personalen har ett självständigt grepp om arbetet Direktörens viktigaste uppgift är att skapa funktionsförutsättningar Nätverksledning (sårbar)

Andra konsekvenser/konsekvenser på andra sektorer (tekn/undervisning etc.)?	Tekniska sektorn; planläggning, (hur syns det?) Bildningssektorn; utbildning (hur syns det?) Hur svarar man på dessa?	Tekniska sektorn; planläggning (hur syns det?) Bildningssektorn; utbildning (hur syns det?) Hur svarar man på dessa?	Tekniska sektorn; planläggning. (hur syns det?) Bildningssektorn; utbildning (hur syns det?) Hur svarar man på dessa?
Kostnadseffekter - beskrivning av kostnaderna - om man kan stöda inom basservicen	Differentierar Här en kort beskrivning av exemplet, ("avlönande av skolkuratorer och -psykologer i skolorna minskar skolavbrotten etc. med 10%") räkningar, villkor m.m. som bilaga Kostnadsökningen lineär i brist på sakkunniga Förmånligare på kort sikt om man kan stöda inom basservicen		Integrerat Stöder förebyggande arbete Stöder befolkningens välfärd bättre Förmånligare på lång sikt

Arbetsgruppen som främjar välfärd och hälsa behandlade förverkligandet av välfärdsstrategin vid sitt sammanträde i december 2003. Arbetsgruppen beslöt närma sig arbetsutskottet för förvaltningsförsöket i Kajanaland och anhålla om möjlighet att komma och presentera de alternativa modeller som man gjort för förverkligandet av välfärdsstrategin med tanke på förverkligandet av försöket med förvaltningsmodell i Kajanaland och förberedelserna för förändringar. Dessutom beslöt man skicka materialet åt samtliga medlemmar i styrgruppen för förvaltningsförsöket i Kajanaland.

Tilläggsuppgifter

Planeraren för främjande av hälsa Annikki Aitoaho, Kajana stad
Bastrygghetsdirektör Kalevi Yliniemi, Kajana stad

Kervo: Utvecklande av verksamheten vid sysselsättningsenheten

Behovet av bedömning av konsekvenser för människan

På basen av beslutet i kommittén för förebyggande arbete i Kervo tillämpades systemet med bedömning av konsekvenser för människan (IVA) på förhandsbedömningen av verksamheten inom sysselsättningsenheten.

Som impuls för tillämpningen av bedömningen framkom många saker. För det första, söka metoder för att motivera den egna verksamheten för beslutsfattarna då sysselsättningsläget är gott. Under tider av god sysselsättning glöms sysselsättningen som ärende lätt bort eftersom den ser ut att vara i skick. Man borde ändå fortgående fästa uppmärksamhet vid sysselsättningen så att man kan undvika en renoivering i efterhand. Sysselsättningsenheten ville ta sig an saken och fundera på strukturer för sysselsättandet.

För det andra, hur skulle man kunna ändra verksamheten så att man skulle kunna betjäna en allt större grupp av klienter och samtidigt förbättra verksamhetens effektivitet och påverkansmöjligheter? Hur skulle man kunna hitta nya idéer i arbetet och uppnå någonting mera än det som redan finns. För det tredje, hurdana konsekvenser skulle exemplet kunna ha för andra delar av Finland? Vilken nytta skulle övriga kommuner kunna ha av bedömningen av konsekvenserna för människan (IVA)? Vilket tillämpningsvärde har den i sysselsättningspolitiken?

Processens förlopp och deltagarna

Sysselsättningsenheten och Stakes sammankom till totalt sex sammanträffanden om några timmar vardera som inföll under perioden januari-april 2003. Förutom de gemensamma träffarna sammanställde personerna från enheten bedömningar i ca 3-4 arbetsdagar. I arbetsgruppen för bedömning av konsekvenser för människan (IVA) deltog sysselsättningsenhetens chef, sysselsättningskoordinatören, sekreteraren i kommittén för förebyggande arbete och kontaktpersonen i Terve Kunta-nätverket. Dessutom var enhetens arbetstränare med vid ett sammanträde.

Vid första sammankomsten berättade personerna från enheten om sin verksamhet och möjliga förfaringssätt för sysselsättningsverksamheten. Frågor som ställdes var: "Är stadens satsning tillräcklig? Är det lönsamt med speciell sysselsättning, borde man öka eller minska den? Hur inverkar den stödda sysselsättningen på utkomststödet och utgifterna för hälsovården? På människorna? Hur ändras betydelsen då antalet arbetslösa är få?"

Som objekt för förhandsgranskningen valdes utvecklandet av verksamheten vid sysselsättningsenheten. För den andra träffen hade personerna från enheten tagit fram idéer om innehållet i alternativen och identifierat till vilka eller vart konsekvenserna av alternativen kan rikta sig. Synpunkter på identifieringen av konsekvenserna erhöll man också genom att analysera praktiska erfarenheter och i arbetet noterade krisituationer.

Senare funderade man vid sammankomsterna även på de hot och möjligheter som ändringen av värdena i funktionsomgivningen och i samhället har fört med sig. Personerna vid enheten funderade på hur man har förhållit sig till sysselsättning och utslagning under årens lopp och hurdana de framtida utmaningarna och funktionsomgivningen kunde vara. Rapportutkastet rörande sysselsättningsenhetens IVA färdigställdes på våren 2003 och den slutliga rapporten på hösten 2003.

Granskade modeller och deras konsekvenser

Utvecklandet av sysselsättningsenhetens verksamhet granskades ur såväl resursernas (pengar, personal och övriga resurser) som förfaringssättens perspektiv. I granskningen av sysselsättningsverksamhetens resurser innebar nollversionen att satsningen på de personella och ekonomiska resurserna förblir oförändrade. I minskningsalternativet bedömdes konsekvenserna av minskningen av resurser och i ökningsalternativet ökningen av resurser.

1.0. Nollvisionen

- personal, 3 ordinarie
- sysselsättningsanslag ca. 271 000 euro/år (netto)

1.1. Resurserna minskas

- anslagen minskas

1.2. Resurserna ökas

- de personella resurserna ökas
- de anslag som används för sysselsättning ökas

Man identifierade att organiseringsmodellerna hade konsekvenser för klienten, samhället, miljön, Kervos image och för sysselsättningsenheten i sig själv (Tabell 3). För samhällets vidkommande granskades konsekvenserna ännu noggrannare, i bedömningen beaktades konsekvenserna för attityder och värden och för kostnaderna inom social- och hälsovårdens sektor.

Tabell 3. En del av sammandragstabellen rörande bedömningen av ändringen av sysselsättningsenhetens resurser.

	1.0 Nollvision	1.1. Resurserna minskas	1.2. Resurserna ökas
KLIENT	- en del av målgruppens personer kan sysselsättas - inverkar på ca 50 klienter i året	- antalet personer som skall sysselsättas minskar märkbart eller så leder det till att antalet arbetsförhållanden i deltid och kortvariga sådana ökar	- antalet sysselsatta personer ökar - arbetsförhållandenas varaktighet och den dagliga arbetstiden kan förlängas, vilket bidrar till att individen klarar sig själv på sitt lönearbete
EFFEKTER PÅ SAMHÄLLET			
Attityder och värden	- den allmänna inställningen gentemot sysselsättande är positiv och fördomarna mot de arbetslösa minskar	- man godkänner tanken att det finns en viss mängd arbetslösa och anser inte att man behöver göra något åt saken, - det finns flera arbetslösa som "går på tomgång", de allmänna attityderna hårdnar	- skötseln av sysselsättningen anses vara en värdefull verksamhet - man ger den arbetslösa en möjlighet att visa sitt eget kunnande - man kan ta i bruk de professionella reserverna
Social- och hälsovårdens kostnader	- socialväsandets kostnader kan inledningsvis öka på grund av svårigheterna med att avlägsna hindren för sysselsättning, t.ex. anskaffning av nödvändiga arbetskläder - senare, då formen och livssituationen förbättras, minskar utgifterna	- kostnaderna ökar på lång sikt - klientens kondition / hälsa försvagas och de ekonomiska bekymren ökar, som för sin del förorsakar likgiltighet och utslagning och fortsättningsvis ökar användningen av social- och hälsovårdsservicen	- då antalet sysselsatta ökar stiger kostnaderna i början (jfr punkt 1.0) - på längre sikt sjunker kostnaderna, behovet av utkomststöd minskar - då levnadsvanorna förbättras minskar användningen av hälsovårdsservicen
MILJÖKONSEKVENSER			
KERVOS IMAGE			
SYSSELSÄTTNINGSENHETEN			

Vid en granskning av förfaringssätten beträffande den sysselsättande verksamheten koncentrerade man sig på hur verksamheten bedrivs. Som alternativa förfaringssätt granskades följande modeller:

- 2.0. I huvudsak strävar man till att fungera klientcentrerat, förfaringssätten skiftar
 2.1. En smidig version som beaktar klientens personliga behov och önskemål
 2.2. En verksamhet som enbart riktar sig till sysselsättning

Konsekvenserna av dessa modeller granskades ur klientens livssituations, motivationens, familjemedlemmarnas, de mänskliga relationernas, utkomstens, hälsoläget och självkänslans synvinkel (Tabell 4).

Tabell 4. En del av sammandragstabellen rörande bedömning av tillvägagångssätten vid sysselsättningsenheten.

	2.0. Nollvisionen	2.1. Mera rehabiliterande/ mera individuell funktionsmodell	2.2. Riktar sig mot sysselsättning
KLIENT			
Livssituation	- man strävar till att kunna erbjuda klienten en för honom lämpligast möjlig arbetsplats beaktande hans personliga behov och resurser - klienten får litet stöd och hjälp för att klara sig i arbetslivet	- man använder mera tid till att bekanta sig med klienten och klarläggandet av hans styrkor och svagheter, vilket bidrar vid valet av rätt arbetsplats - man kan göra lösningar som är mera personliga och som på ett mera heltäckande sätt beaktar livets olika delområden	- möjligheten att klienten hänvisas till ett felaktigt arbete ökar, t.ex. är arbetet alltför krävande som förorsakar stress och på detta sätt ökar klientens problem - ansvaret för hur man klarar sig i arbetslivet faller på människan själv - i början kan t.ex. ett efterföljande av arbetstiderna självständigt förorsaka problem
Motivation	- klienter som upplevt många besvikelser vid sökandet av arbete kan bli motiverade på nytt då de märker att det är möjligt att hitta en arbetsplats åt dem - dessutom bidrar ett personligt stöd i lösningen av olika praktiska problem till att ge personen en ny tro på att klara sig själv	- man använder mera tid och resurser för att sköta i föregående punkt (nollvisionen) nämnda saker	- utan stöd kan vardagsärendena vara alltför svåra att bemästra ensam, motivationen försvinner
Konsekvenser för familjemedlemmarna			
Mänskliga relationer			
Utkomst			
Hälsotillstånd			
Självkänslan			

Användning och nytta av användningen av IVA

Rapporten rörande bedömning av konsekvenser för människan (IVA-rapporten) utdelades till beslutsfattare och olika aktörer efter behov. Den behandlades i ledningsgruppen för social- och specialservice i Kervo och den utgjorde ett stöd vid ansökning av sysselsättningsanslag. Sysselsättningsenheten använde bedömningen av konsekvenser för människan (IVA) även för att strukturera och klarlägga sina egna förfaringssätt. Sysselsättningsenhetens nya arbetssätt skrevs in i det intentionsavtal som gjordes med Arbetskraftsbyrån.

Gruppmedlemmarna ansåg en fortsatt bearbetning av rapporten vara viktig och att den används som grund för ett mera långsiktigt arbete: "ärendet har ingen klar bakre tidsgräns. Man kan leva med det under många år så att det inte blir ett alltför långt hopp jämfört med nuläget. Man går således framåt med små steg, behandlingen av papper upphör inte i och med en budgetomgång."

Tilläggsuppgifter

Sysselsättningsenhetens chef Marjo Sormunen, Kervo stad
Hälsovårdscentralpsykiolog Pekka Heinonen, Kervo stad

Oulunkaari och Vaala: en regionkommunal hälsovårdscentral för välfärd

Behovet av bedömning av konsekvenser för människan

Bedömning av konsekvenser för människan (IVA) användes vid uppgörandet av en regionkommunal funktionsmodell som främjar välfärd och hälsa inom social- och hälsovårdssektorn i Oulunkaari regionkommun (Ijo, Yli-Ii, Ylikiminki, Kuivaniemi, Pudasjärvi, Utajärvi kommuner) och Vaala kommun.

Bakgrunden till uppbyggandet av en ny funktionsmodell utgjordes av det av kommunerna identifierade behovet av att utveckla social- och hälsovårdsservicen och delvis även krisandet i förhållande till behärskande av kostnaderna, tryggheten av servicens tillräcklighet, tillgången till specialkunnande, användningen av stafettläkare och kraven rörande ledandet av hälsovården. Efter att samkommunerna för folkhälsoarbetet nedmonterades på 1990-talet har samarbetet mellan kommunerna ifråga om social- och hälsovårdsservicen varit sparsamt. I synnerhet inom hälsovården har kommunernas vårdpraxis och resurser inriktats på vården av sjuka. I främjandet av välfärd och hälsa förekommer skillnader ifråga om kunnandet i kommunerna och i vårdpraxisen. De stora åldersgrupperna går i pension fram till år 2010. I fortsättningen är det brist förutom på experter även på basarbetstagare.

Målsättningarna för det Välfärdshälsovårdscentral- projekt som Social- och hälsovårdsministeriet har finansierat var:

- ändring av den regionala strukturen beträffande social- och hälsovårdsservice, d.v.s. samarbetet mellan olika aktörer i området för produktion av servicen
- utvecklandet av innehållet i servicen ur ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande perspektiv

Processens förlopp och deltagarna

Med i projektet var samtliga kommuner i Oulunkaari regionkommun samt Vaala kommun. Hälsovårdscentralens planeringsarbete förverkligades under år 2003 och dess struktur var följande:

- Kommunrundor (intervjuer av förtroendemannaledningen, kommunledningen, bastrygghetsdirektörerna, ansvariga läkarna och ledningen för vårdarbetet)
- Utredning av servicestrukturen

- Kartläggning av datasystemen inom social- och hälsovården
- Tillgängligheten till service inom den privata och tredje sektorn
- Uppbyggande av en funktionsmodell som främjar välfärd och hälsa inom social- och hälsovården
- regionkommunal nivå
- regional nivå
- kommunnivå
- Utbildning i anslutning till det förebyggande arbetet
- Information

Bedömning av konsekvenser för människan tillämpades vid uppbyggandet och valet av funktionsmodell. Bedömningen (IVA) förverkligades vid två seminarier under hösten 2003. I seminarierna deltog kommunernas förtroendemannaledning, tjänstemannaledningen inom social- och hälsovårdsverket samt samarbetskompanjonerna, sammanlagt 49 deltagare. Vid det första seminariet presenterades metoden för bedömning av konsekvenser för människan (IVA). Vid det andra seminariet gjordes grupparbeten där man först jämförde konsekvenserna av de olika modellerna i förhållande till kommunernas uppställda målsättningar. Därefter byggdes en modell för en regional hälsovårdscentral för välfärd på basen av de lösningar som kommunerna ansåg vara bra och möjliga att förverkliga i nuvarande läge.

Granskade modeller och deras konsekvenser

Funktionsmodellerna kom till på basen av de kommunintervjuer och utredningar om servicestrukturen som en för ändamålet avlönad specialsakkunnig gjort. Jämförelseobjekt för modellerna utgjordes av riksomfattande rekommendationer (det nationella hälsoprojektet, det nationella sociala programmet och folkhälsoprogrammet Hälsa 2015). Kommunerna hade olika från varandra avvikande sätt att lösa identifierade problem.

De modeller som granskades var:

"De kommunala lösningarnas modell" Kommunen producerar själv social- och hälsovårdstjänsterna, tillfälliga lokala lösningar tillsammans med andra aktörer (tredje sektorn, företagarna) Problem med att få specialsakkunniga och problem med tillgängligheten till och kvaliteten i fråga om specialservicen.

"En modell med regionala lösningar" Som i den föregående modellen men flere lösningar som utgår från samarbete med de närliggande kommunerna. Gemensamma offertförfrågningar om service som skall privatiseras. Experterna bildar nätverk och kommer överens om arbetsfördelningen. Om producerandet av specialservice överenskoms gemensamt.

"En modell med regionkommunala lösningar" Närservice ordnas i varje kommun. Specialkunnandet fördelas per centra. Man överenskommer gemensamt om producerandet av specialservicen. Experterna bildar nätverk och kommer överens om arbetsfördelningen. Företagen och organisationerna är aktivt med i servicenätverket.

”Nationella hälsoprojekt -modellen samt rekommendationerna från det nationella socialprogrammet och programmet Hälsa 2015”. Primärhälsovården arrangeras som regionkommunal för funktionella helheter omfattande 20 000 - 30 000 invånare. Lokala förhållanden beaktas och avstånd får inte utgöra ett hinder för användningen av service. Inom den sociala sektorn borde en kartläggning av regionalt samarbete göras i hela landet för år 2003.

Konsekvenserna av modellerna granskades och jämfördes utgående från följande faktorer:

- Tryggande av kvalitativ service åt kommuninvånarna
- Främjande av kommuninvånarnas välfärd och hälsa
- Arrangerande, producerande och sam användning av specialservice
- Ömsesidig arbetsfördelning i fråga om specialkunnande, specialiserings- och konsulteringsmöjlighet
- Företagens och organisationernas roll i servicesystemet
- Ledningen och utvecklandet av social- och hälsovården
- Produktifiering av servicen, behärskande av kostnadsberäkningen och utvecklandet av statistikföringen
- Social- och hälsovårdens informationssystem
- Planering och ibruktagande av nätservice och telematiska tillämpningar
- Utvecklande av obrutna servicehelheter och vårdkedjor
- Utvecklande av arbetsfördelningen mellan läkare och skötare
- Stärkande av ett arbetsgrepp som främjar och förebygger hälsa
- Arbetstagarnas välmående i arbetet och kunnande

Användning och nytta av bedömning av konsekvenser för människan (IVA)

IVA användes vid valet av funktionsmodell för en regionkommunal hälsovårdscentral för välfärd. Målsättningen med funktionsmodellen var:

- samordning, nätverksbyggande och arbetsfördelning i fråga om kommunernas social- och hälsovårdsservice
- förbättrande av tillgängligheten till den regionkommunala social- och hälsovårdsservicen, diversifiering av serviceutbudet och utvecklande av kvaliteten
- främjande av den regionkommunala välfärden och hälsan

Ärendet avancerade till behandling i regionkommunens styrelse och kommunstyrelserna i december 2003.

Tilläggsuppgifter

Specialsakkunnig Kirsti Ylitalo, Oulunkaari regionkommun
Kommundirektör Kyösti Juujärvi, Utajärvi kommun

Åbo: Hyddan i Runosmäki

Behovet av bedömning konsekvenser för människan

Runosmäki är Åbos största förort. Runosmäki byggdes i skogen på 1970-talet, ca 6 km norr om centrum på ett område som tidigare var obebyggt. Befolkningen uppgår för närvarande till något över 10 000. Det är också en åldrande förort: 10 % av invånarna är i åldern 50-54 år. Antalet arbetslösa på området är 20 procent.

Mustalampi, som är beläget i Runosmäki, Åbo, är ett viktigt rekreationsområde för den lokala befolkningen. Mustalampi har ursprungligen varit en naturlig finsk skogstjärn. Områdets förfall och nedskräpning fick olika aktörer på fötter i början av 80-talet. Det framfördes olika förslag om vad man borde göra åt området.

Under år 1984 snyggades Mustalampiområdet upp varvid en lekpark och en hydda byggdes bredvid tjärnen. Hyddan byggdes för att brukas av alla invånare men ända från början är det främst ungdomarna som har använt den. Hyddan fungerade också som ett utfärds mål för barnen och som en rastplats för åldringarna. I början av år 2002 var man ändå tvungna att riva ned hyddan på grund av det dåliga skick den befann sig i. Efter att den gamla hyddan rivits började man planera uppförandet av en ny. Såväl områdets ungdomar som en mångsektoriell regional arbetsgrupp gav sina egna förslag till eventuell lokaliseringsplats för hyddan. Då Åbo yrkeshögskola sökte ett lämpligt objekt för ett övningsarbete som berör bedömning av konsekvenser för människan (IVA) inspirerades den regionala arbetstagaren och arbetsgruppen av tillämpningen av systemet med bedömning vid byggandet av hyddan.

Processens förlopp och deltagarna

Bedömningen av konsekvenser för människan (IVA) gjordes på våren 2003 inom ramen för ett övningsarbete för studerandena vid Åbo yrkeshögskolas kurs för bedömningar. Studerandena klargjorde som pararbeten de olika placeringsalternativens konsekvenser för närområdets människor genom att dra nytta av bl.a. sådana arbetsmetoder som utgår från samfundsanalys. Granskningar gjordes utgående från stadsstrukturens, livsmiljöns, närområdets invånares, barnens, skolelevernas, ungdomarnas, social- och hälsovårdssektorns, polisens och fastighetsinrättningens synvinkel.

Den regionala arbetstagaren vid Runosmäki deltog i bedömningen (IVA) genom att göra studerandena förtrogna med området och den diskussion som förts om hyddan. Därefter gavs paren ett uppgiftskort, som informerar om hur bedömningen skall göras. Uppgiftsuppdraget kan användas som utgångspunkt för påbörjande av bedömning även i andra sammanhang.

Studerandena inledde bedömningsarbetet med att samla ihop bakgrundsmaterial om Runosmäkiområdet. De fördjupade sig i det befintliga materialet såsom statistiker och

kartor. Arbetet fortsatte med identifiering av konsekvenser och för arbetet användes bl.a. intervjuer, observationer och ritningsuppgifter. Paret granskade alternativa lösningars konsekvenser ur den synpunkt som valts (t.ex. barn.). Varje par skrev en kort beskrivning av konsekvenserna och fyllde i sin del av sammandragstabellen. En grupp av journalister gjorde den slutliga rapporten rörande bedömningen av konsekvenserna för människan (IVA-rapporten). Grupperna presenterade sitt arbete på en på förhand överenskommen dag.

Granskade modeller och konsekvenserna av dem

I samband med bedömningen av konsekvenserna (IVA) granskades följande alternativa placeringslösningar för hyddan:

- Alternativ 0: Alla upplever inte att byggandet av en ny hydda är viktigt eller ens önskvärt. Därför har man som ett alternativ föreslagit att hyddan inte byggs.
- Alternativ 1: I det alternativ som ungdomarna föreslagit skulle hyddan finnas i anslutning till Mustalampi bredvid motionsspåret.
- Alternativ 2: I det alternativ som den regionala arbetsgruppen föreslagit skulle hyddan vara belägen på en något mera avsides belägen plats och samtidigt längre ifrån Mustalampi, ca 50 meter därifrån.

För- och nackdelarna med de olika alternativen insamlades i en sammandragstabell (Tabell 5).

Användningen och nyttan av IVA

Bedömning av konsekvenser för människan användes som inledning på diskussionen. Vem gagnar byggandet av en hydda och vem har nackdel av det? Var är ungdomarnas plats i Runosmäki nu eller i framtiden? Om de inte kan träffas i hyddan var skall de då träffa varandra? Kan hyddan även fungera som stöd för arbetet inom social- och hälsovårdssektorn? Kan hyddan främja hälsa och välmående? Kan man med hjälp av den främja uppkomsten av en god omgivning? Rapporten om bedömningen av konsekvenser för människan (IVA) i fallet Mustalampi hydda (Kangas & Koivisto 2003) utdelades åt alla som intervjuats.

Tabell 5. En del av sammandragstabellen för bedömning av byggandsalternativen för hyddan.

Objekt	Konsekvenser för objektet	Alternativ 0 (ingen hydda byggs)	Alternativ 1 (ungdomarnas förslag)	Alternativ 2 (regionala arbetsgruppens förslag)
Andra än invånarna i Runosmäki	Områdets image	Uppfattningen om områdets renlighet försvagas.	Uppfattningen om områdets renlighet förbättras.	Uppfattningen om områdets renlighet förbättras.
Barn (under skolåldern)	Lekplatsens renlighet	Nedskräpningen minskar på lekplatsen men kan öka på daghemmets gård.	Nedskräpningen ökar på lekplatsen och i närheten av den.	Nedskräpningen ökar på lekplatsen och i närheten av den.
Ungdomar	En plats utanför bebyggelsen där man kan sitta tillsammans på kvällarna.	Situationen skulle fortsätta som tidigare, antalsmässigt flera ungdomar skulle finnas i centrum av Runosmäki då ungdomsutrymmet skulle vara låst.	Ungdomarnas eget förslag till plats för hyddan. Allt väl, hyddan skulle användas flitigt av ungdomarna.	Någon egentlig skillnad mellan detta och alternativ 1 kunde inte förmärkas. Den enda sämre detaljen är hyddans placering längre in i skogen.
Arbete/service inom den sociala sektorn	Sociala problem ur ungdomarnas perspektiv Sociala problem ur närinvånarnas perspektiv	Illamåendet bland ungdomarna ökar utan lämpliga samlingsplatser. Kan öka behovet av service inom den sociala sektorn. De upplever eventuellt sitt område som lugnare, förorsakar färre konflikter på området.	Ungdomarnas gemensamma samlingsställe, kan för sin del förebygga sociala problem. Kan föranleda en känsla av illamående bland invånarna och indirekt öka behovet av sociala sektorns service något.	En gemensam samlingsplats för ungdomarna kan för sin del förhindra sociala problem. Kan förorsaka lindrigt illamående bland invånarna. Ingen stor inverkan på servicen inom den sociala sektorn.
Arbete/service inom hälsovårdssektorn	Olyckor	Inga konsekvenser.	Inga konsekvenser för det absoluta antalet olyckor men deras regionala tyngdpunkt förskjuts närmare hyddan.	Inga konsekvenser för det absoluta antalet olyckor men deras regionala tyngdpunkt förskjuts närmare hyddan.
Polisen	Ordningsstörningar	Nuvarande situation fortsätter. Ungdomarna gör ett nytt samlingsställe, där det kan uppstå störningar.	Ungdomarna använder hyddan. Övriga undviker användningen av motionsspåret och Piparstigen på kvällarna.	Ungdomarna använder inte hyddan. Nuvarande situation fortsätter/ ungdomarna använder hyddan, färre störningar.
Fastighetsinrättning	Reparationsåtgärder och kostnader samt byggande	Kostnadsinbesparing, men å andra sidan kan mera skadegörelse inträffa vid fastighetsinrättningens övriga objekt då de unga inte har något samlingsställe.	Hyddan kan byggas då man kommer överens om ett alternativ som tillfredsställer såväl invånarna som ungdomarna. Dessutom måste stället fylla de tekniska kraven.	Måste godkännas i miljö- och planläggningsnämnden om platsen ändrar avsevärt från den tidigare.
Serviceföretag	Skötseln av närområdet	Ingen effekt.	Eventuella störningsanmälningar av invånarna.	Eventuella störningsanmälningar av invånarna.

Tilläggsuppgifter

Frisk stad -koordinatör Heini Parkkunen, Åbo stad
Skolningschef Sirpa Halonen, Åbo yrkeshögskola

Södra Finlands län: Handikappolitiskt program

Varför gjordes en bedömning av konsekvenserna för människan (IVA)

Uppgiften för det handikappolitiska programmet i Södra Finlands län är att främja en förebyggande välfärdspolitik och konkretisera konsekvenserna av de handikappolitiska besluten på såväl individ- som samfundsnivå. Med hjälp av programmet ville man bl.a. uppmuntra handikappolitiska aktörer att bedöma konsekvenserna av gjorda beslut redan i planeringsskedet. Förhandsbedömningen av konsekvenserna stödde programmets framtidsorienterade perspektiv.

IVA-processens förlopp och deltagarna

En av länsstyrelsen i Södra Finlands län tillsatt handikappolitisk arbetsgrupp som fungerade som hjälp för social- och hälsovårdsavdelningen ansvarade för beredningen av programmet. Till arbetsgruppen hör 15 medlemmar från kommuner, handikapporganisationer och länsstyrelsen.

Uppgörandet av programmet påbörjades på hösten 2001. Beskrivningen av konsekvenserna av programmet började på våren med förfrågningar, regionala sammanträffanden och sakkunnigbedömningar. Under sommaren och hösten insamlades uppgifter om kostnadseffekterna och konsekvenserna på det individuella planet. På hösten 2002 beskrev beredningsgruppen de framtida alternativen och definierade de nödvändiga åtgärderna för att kunna förverkliga målsättningarna. Över programutkastet inbegärdes utlåtanden av handikapporganisationer och det riksomfattande ålderringsrådet. Programmet överräcktes åt landshövdingen i januari 2003.

Granskningens synpunkter och konsekvenser

Målsättningen med det handikappolitiska programmet är att främja välfärden för de handikappade. För att nå målet uppställdes allmänna målsättningar som utgjordes av jämställdhet för de handikappade, självständigt liv och stödjande av egenmakten. Utöver de allmänna målsättningarna definierade programmets beredningsgrupp nio mera konkreta målsättningar. Målsättningarna och deras konsekvenser granskades närmare i s.k. åtgärdskort.

Åtgärdskortens struktur: I kortets övre kant beskrivs målsättningen och ett exempel på vad målsättningen innebär i praktiken. Sedan presenterar man en punkt i lag eller förordning som hänför sig till situationen i exemplet. Under lagtexten beskriver man fenomenets nuläge, dess omfattning och problempunkterna. I två parallella lådor beskriver man hurdana konsekvenser besluten medför såväl ur individens som samhällets synvinkel.

Exempel på jämförelsedelen av ett åtgärdskort

MÅLSÄTTNING JÄMSTÄLLDHET OCH INDIVIDUALITET	
Exemplet visar de handikappade personernas möjligheter att självständigt röra sig.	
<p>OM MÅLSÄTTNINGEN INTE FÖRVERKLIGAS? UR INDIVIDENS SYNVINKEL</p> <p>En 40-årig man får en hjärnblödning och som en följd därav ändrar hans rörelse- och funktionsförmåga avsevärt. En vuxen man som tidigare varit synnerligen aktiv och idkat motion blir "fånge" i sitt eget hem. Följden blir ensamhet, en känsla av onödighet och depression. Skadan är så allvarlig att körning med egen bil inte längre är möjlig av medicinska skäl (synfälsbortfall). Utan transport- och följeslagarservice blir han helt beroende av hemtjänstens hjälp och av hur övriga familjemedlemmar kan transportera och ledsaga honom. Han skulle vilja träffa sina vänner, gå till butiken själv och sköta sina intressen, men utan tillräcklig transportservice är det inte möjligt. Rehabiliteringen blir långsammare då den självständiga motionen begränsas.</p>	<p>FÖRVERKLIGANDE AV MÅLSÄTTNINGEN UR SAMHÄLLETS SYNVINKEL</p> <p>Arrangerandet av transportservice ökar de handikappades jämställda möjligheter och främjar den jämlikhet som förutsätts i grundlagen. Transportservicens otillräcklighet förorsakar kommunerna och staten kostnader på grund av ökad service. En person som inte förmår röra sig behöver hemhjälp och hemsjukvård. Behovet av mentalvårdsservice och rehabilitering ökar. Läkare och mediciner behövs ofta. En försvagning av funktionsförmågan kan leda till tyngre service (t.ex. serviceboende). Om kostnaderna för transportserVICEN i en medelstor stad uppgår till 111,90 €/år och kostnaderna för ett dygnet runt serviceboende uppgår till 134 550 €/år, är en satsning på förebyggande transportservice även ekonomiskt lönsamt.</p>

Förutom den jämförelse som ingår i åtgärds korten beskrevs dessutom framtida utvecklingsperspektiv i programmet. Beskrivningarna av eventuella framtida alternativ åskådliggör hur annorlunda livet för en handikappad kan bli enligt olika framtida scenarier. De handikappolitiska beslutens betydelse vid valet av den framtida riktningen accentueras: Det är möjligt att välja bland alternativen.

- **EN FRAMTID I ENLIGHET MED NULÄGET;** Det görs inga större lagstiftningsmässiga ändringar i handikappolitiken. De resurser som anvisats handikappfrågorna är fortsättningsvis små och den samhälleliga atmosfären gynnar inte framsteg. Redan uppnådda rättigheter försvagas dock inte.
- **KRISFRAMTID;** Den offentliga sektorns finansieringsproblem fördjupas och olikheten kommuner emellan ökar. Det politiska motståndet mot välfärdsstaten försvagar nivån på handikappserVICEN och -stödet. Inom socialpolitiken avstår man från principen om universalism, socialskyddet och serVICEN differentieras på basen av klienternas betalningsförmåga och produktivitet. Olikvärdigheten ökar.
- **MÅLSÄTTNINGSRAMTID – OLIKHET ÄR NORMALT;** Handikapp är en naturlig och otvungen del av det finländska samhället. Handikappfrågan beaktas inom alla förvaltningssektorer och i all praxis. En hinderlös miljö, täckande basservice och speciella stöd möjliggör ett självständigt liv och jämlikhet för den handikappade. Ett synligt deltagande i t.ex. arbetslivet och politiken stärker den handikappades ställning som en fullvärdig samhällsmedlem.

Utvecklingsperspektivens konsekvenser på en handikappad person i samhället beskrevs ur olika infallsvinklar. Infallsvinklarna var förverkligandet av grundrättigheterna, attityderna mot handikapp. boende, utbildning, arbetsliv, påverkbarhet, hälsa, motion, socialskydd, intressen, kostnadseffekter

Handikappolitiskt program	Målsättningarna förverkligas delvis	Målsättningarna förverkligas inte	Målsättningarna förverkligas
EN HANDIKAPPAD PERSON I SAMHÄLLET	EN FRAMTID SOM MOTSVARAR NULÄGET	KRISFRAMTID	MÅLSÄTTNINGSFAMTID
Förverkligande av grundrättigheterna	Grundrättigheterna förverkligas inte till alla delar.	Grundrättigheterna förverkligas endast för handikappade i stånd att betala för sig.	Jämställdhet på alla nivåer. Grundrättigheterna normalt förförande. Behovet av service erkänt och godkänt.
Attityder gentemot handikappade	Diskriminering på attitydnivå.	De handikappade är inte producerande medborgare, politisk likgiltighet	De handikappades synliga deltagande fördjupar integrationen och ändrar attityderna i en mera gynnsam riktning.
Boende			
Utbildning			
Arbetslivet			
Påverkan			
Hälsa			
Motion			
Socialskydd			
Intressen			
Kostnadseffekter			

Till vad användes IVA

Det handikappolitiska programmet riktades till de beslutsfattare och invånare som verkar inom länet. Länets handikappolitiska program strävar till att stöda handikapp-råden och kommunerna vid förverkligandet och utvecklandet av handikappolitiken. Programmet stöder aktörerna i kommunen i beslutsfattandet, i synnerhet vid bedömningen av konsekvenserna. Vidare förde man i programmet fram vilka saker som bör beaktas då man fattar enskilda beslut.

Tilläggsuppgifter

överinspektör Leena Ahti, länsstyrelsen i Södra Finlands län
 Rapport: www.laaninhallitus.fi/lh/etela/home.nsf (på finska)

Luvia: Ibruktagande av ett kommuntillägg till hemvårdsstödet för barn

Medborgarinitiativet rörande ibruktagande av ett kommuntillägg till hemvårdsstödet för barn underkastades förhandsgranskning. Tjänsteinnehavarna ansåg att det varken med hänsyn till ekonomin eller utbudet av dagvårdsplatser skulle vara nödvändigt att ta i bruk ett kommuntillägg. Å andra sidan visste man också att beslutsfattarna hade en stark vilja att ta i bruk ett kommuntillägg i kommunen. Därför ville man göra en noggrann och vidsträckt förhandsgranskning angående konsekvenserna av ibruktagandet av tillägget.

Den beredning som tillställdes nämnden gjordes av dagvårdsdirektören och bas-trygghetsdirektören. Som modell för granskningen användes i kommunen befintliga grupper av barn under 2 respektive 3 år. Statistiska uppgifter från den egna kommunen användes som grund för uträkningarna. Som grund för granskningen användes exempel på kommuntillägget från andra kommuner samt undersökningar som hittats rörande ämnet. I utredningen gjordes kostnadsjämförelser mellan dagvård och hemvård ur kommunens synvinkel. Någon förfrågan till föräldrarna gjordes inte utan man beslöt, på basen av de uppgifter som hittats och listan rörande de personer som erhåller hemvårdsstöd, om andelen barn som blir borta från dagvården.

I utredningen granskades konsekvenserna av ibrukttagandet av kommuntillägget

- på kommunens ekonomi
- på dagvårdspersonalen
- på kommunens skatteinkomster och statsandelar

I granskningen nämndes också om eventuella följdverkningar av kommuntillägget, t.ex. de nya invånare som flyttat på grund av kommuntillägget och därav föranledd ökning av skatteinkomsterna. Även konsekvenserna för den allmänna målsättningen att fungera som en barnvänlig kommun av det beslut som skulle fattas granskades.

se vidare (på finska)

www.luvia.fi/kunnallishallinto/poytakirjat_perusturvaltk/poytakirja260203.html

(hänvisat 3.6.2004)

Helsingfors: Anordnande av service- och rekreationsverksamhet för åldringar

En utredning om anordnandet av alternativ service- och rekreationsverksamhet för åldringar aktualiserades på grund av den allt stramare ekonomiska situationen i staden och vid socialverket. I en situation av stramare ekonomi ville man bedöma huruvida det skulle vara möjligt att låta någon annan producera sådan service som det enligt lag inte åligger kommunen att anordna. Ett exempel på en dylik av kommunen producerad service var centra för service- och rekreation för åldringar, som ändå på basen av erfarenhet och utredningar anses utgöra en väsentlig del av åldringsservicens helhet.

En utomstående expert till vars uppgifter hörde att klarlägga vilka olika alternativ som skulle komma ifråga för att verkställa ifrågavarande verksamhet och följdverkningarna av olika alternativ anlätades för uppgörandet av utredningsarbetet. Som grund för bildandet av alternativen använde sig utredningsmannen av

- intervjuer med olika av verksamheten intresserade aktörer
- dokument som utvisar innehållet i och kostnaderna för nuvarande verksamhet
- en kartläggning angående synpunkterna hos personalen vid servicecentren.

På basen av utredningsarbetet utformade utredningsmannen fyra alternativa modeller för att ordna servicen utöver den nuvarande modellen. Man föreställer sig inte att verksamheten skulle fortsätta helt oförändrad i den nuvarande modellen utan arrangerande av verksamheten skulle fortsättningsvis åläggas socialverket men vid arrangerandet av verksamheten skulle vissa smärre ändringar genomföras.

- Alternativ 1: "Nuvarande modell"
- Alternativ 2: Socialverkets administrering
- Alternativ 3: Organisationerna sköter
- Alternativ 4: Läroanstalten sköter
- Alternativ 5: Kommersiellt företag

I de nya alternativen granskades i huvudsak den tredje sektorn och företagssektorn som arrangerar av verksamheten. De olika alternativen granskades också ur den synvinkeln hur kostnadseffekterna drabbar socialverket. I utredningsarbetet funderade man också på alternativens konsekvenser för personalen. Om alternativen fördes omfattande diskussioner vid de diskussionstillfällena som ordnades av användarna av servicecentren. Via medborgarna fick man också nya synpunkter på hur antalet användare skulle variera i de olika alternativen. På grund av omfattande kritik från allmänheten beslöt man i nämnden att inte föra planen framåt och något beslut mellan de olika alternativen fattades inte.

se vidare (på finska) www.hel.fi/sosv/soslk/031209/es_04.rtf (hänvisat 3.6.2004)

Riihimäki: Ibruktagande av ett kommuntillägg till hemvårdsstödet för barn

Förslaget om att utreda att ta i bruk ett kommuntillägg kom på begäran av stadsstyrelsen. I kommunen fanns alltför få daghemspplatser med hänsyn till behovet varför man ville utreda om man kan förbättra dagvårdssituationen genom ett kommuntillägg.

Utredningsarbetet gjordes av bastrygghetsdirektören och serviceområdeschefen. Inledningsvis insamlades olika modeller rörande kommuners sätt att betala kommuntillägg till hemvårdsstödet för barn. Uppgifter införskaffades även via Internet. På basen av de insamlade uppgifterna skapades fem olika modeller för utbetalning av kommuntillägg till hemvårdsstödet för barn och granskades deras inverkan på budgeten och dagvårdsköerna. Uträkningarna rörande kostnader och dagvårdspplatser gjordes genom att jämföra förändringarna med nuläget. Som beräkningsmodell användes omfattningen av det kommuntillägg som utbetalats i Tavastehus jämfört med Riihimäki.

- Alternativ 1: Kommuntillägget betalas åt alla familjer som har minst ett barn under 3 år och som sköter barnen hemma.
- Alternativ 2: Kommuntillägget betalas åt familjer som har minst ett barn under 2 år och som sköter barnen hemma.
- Alternativ 3: Kommuntillägget betalas riktat till de familjer som har ett barn under 3 år och där en av föräldrarna flyttar fram sin återgång till arbetet

- Alternativ 4: Kommuntillägget betalas åt familjer som har minst ett barn under 3 år och som sköter barnen hemma. Kommuntilläggets storlek är beroende av familjens inkomster.
- Alternativ 5: Kommuntillägget betalas åt familjer som har minst ett barn under 3 år och som sköter barnen hemma. Kommuntillägget får man om familjens inkomster berättigar till det lagstadgade vårdtillägget.

I bedömningen granskades även kommuntilläggets storlek i skenet av olika förfrågningar. I bruktagandet av kommuntillägget motiverades också av den försvagade ekonomiska situationen bland barnfamiljerna och barnets fördel. Kommuntillägget sågs som en fin åtgärd för att stöda barnfamiljerna och för att erbjuda alternativ.

se vidare (på finska)

<http://kunta.riihimaki.fi/kaupunki/ptk/petula/2003/19081800.0/pyk108.htm>

(hänvisat 3.6.2004)

Tammerfors: I bruktagande av ett Tammerforstillägg till hemvårdsstödet för barn

Initiativet till en granskning av ibruktagandet av ett kommuntillägg till hemvårdsstödet för barn kom till på basen av en motion i fullmäktige. Fullmäktigemotionen innehöll många sådana påståenden som man ville utreda. Med förhandsbedömningen ville man försäkra sig om att man är medvetna om möjligast många synvinklar som hänför sig till ifrågavarande ärende. Vårdplatssituationen inom dagvården i Tammerfors ansågs vara bra.

I stadens dagvårdsarbetsgrupp (3 personer) funderade man på och granskade olika alternativ. Utredningsarbetet byggdes upp i förslaget utgående ifrån de påståenden som framförts i förslaget. Som hjälp i bedömningen användes de statistiska uppgifter om kommunerna som behövdes. Föräldrarna till barn i dagvård tillställdes en förfrågan med vilken man kartlade deras synpunkter på kommuntilläggets storlek. På begäran av nämndmedlemmarna gjordes en förfrågan även till föräldrar vilkas barn ännu inte varit i dagvård. På basen av förfrågningen uträknades och granskades kommuntilläggsalternativ av olika storlek.

- Alternativ 1: Storleken på Tammerfors-tillägget är 1000mk/mån.
- Alternativ 2: Storleken på Tammerfors-tillägget är 1500mk/mån.
- Alternativ 3: Storleken på Tammerfors-tillägget är 2000mk/mån.

Alternativen jämfördes med dagvårdens medelpriser. Konsekvenserna av olika alternativ granskades ur barndagvårdens budgets synvinkel och ur dagvårdssituationens synvinkel. Uträkningar gjordes beträffande kostnadseffekterna av Tammerforstillägget för barn under 2 och 3 år. Granskningen av konsekvenserna av beslutet gjordes utgående från en jämförelse med nuläget. I beräkningarna beaktades även konsekvenserna av alternativen ifråga om antalet uppsägningar bland dagvårdens arbetstagare.

se vidare (på finska)

<http://info.stakes.fi/iva/FI/Esimerkkeja/Sovellukset/tampere.htm>

(hänvisat 7.6.2006)

Kervo: Förhandsbedömning av maximiutgifter som godkänns i utkomststödet

Förslaget om att granska maximiutgifterna för boende inom ramen för utkomststödet kom från socialarbetare som utför praktiskt arbete och vilka i sitt arbete hade märkt att de nuvarande utgifterna för boendet inte täckte de ständigt förhöjda utgifterna för hyra. I ifrågavarande fall ville man med hjälp av förhandsbedömning granska ärendet mera helhetsbetonat. Man trodde att ärendet skulle avancera bättre i nämnden då man redan på förhand hade funderat på olika alternativ och föreslagit att ökningen av boendekostnaderna inte endast leder till en ökning av utgifterna för utkomststödet utan att det också har positiva följdverkningar.

Förhandsbedömningen i kommunen gjordes tillsammans med socialarbetarna på fältet och socialdirektören. På basen av de gemensamma diskussionerna utkristalliseras ett förslag till social- och hälsovårdsnämnden. I beredningen som ligger till grund för den bedömning som tillställdes nämnden togs förordningen rörande utkomststöd, en av Social- och hälsovårdsministeriet uppgjord handbok för tillämpare av utkomststöd, nuläget samt ett exempel på en uträkning av kostnadsnivån för boende på orten för bestämning av maximibelopp som exempel.

I förslaget granskades de kostnadseffekter som av höjningen av maximibeloppen förorsakade kommunen. Åt beslutsfattarna gjordes också uträkningar över hur man skall täcka de utgifter som föranleds av förhöjningen eftersom man såg att förhöjningen av maximiutgifterna för boende på längre sikt kunde sänka de kostnader som kommer sig av vräkningar och bromsar den tillfälliga tillväxten. På omnämnanivån förde man även fram i förslaget att man i beräkningarna ännu inte har beaktat sociala och hälsovårdsmässiga kostnader och sådana kostnader som härrör från arbetsinsatsen på olika nivåer. Man såg också att boendet förorsakar konsekvenser för välfärden på lång sikt som är svåra att bedöma för familjer med synnerligen stram ekonomi.

se vidare (på finska)

www.kerava.fi/paatoks/html/sosla/2002/26021800.0/htmtxt30.htm

(hänvisat 10.1.2003)

Nystad: Ändring av avdelning Tyynelä vid Merituulihemmet

Motionen om granskningen av alternativen rörande verksamheten vid Merituulihemmet kom sig av det beslut som togs vid behandlingen av budgeten i stadsfullmäktige som går ut på att ändra en del av anstaltsplatserna för åldringar till servicebostäder vid Merituulihemmet. De kraftiga strukturella förändringarna under senare tid i staden har förorsakat en försvagad ekonomisk situation, vilket har gjort det nödvändigt att

åstadkomma kostnadsinbesparingar. En annan orsak till uppgörande av förhandsbedömning är ändringarna i stadens servicestruktur.

På basen av ett uppdrag från fullmäktige gjorde man i ledningsgruppen för åldringsarbetet olika modeller för hur verksamheten vid åldringshemmet skall ordnas. På basen av diskussioner och utredningar i ledningsgruppen presenterades social- och hälsovårdsnämnden tre andra alternativ utöver den nuvarande modellen.

- Alternativ 0: Avdelning Tyynelä förblir en del av åldringshemmet.
- Alternativ 1: Avdelning Tyynelä blir servicebostäder.
- Alternativ 2: Avdelning Tyynelä som ett privat vårdhem.
- Alternativ 3: Avdelning Tyynelä som vårdhem inom ramen för stadens egen verksamhet.

Vid beredningen användes följande som grund

- Uppgifter om antalet personer i anstaltsvård i kommunen och dessutom gjordes en jämförelse med de riksomfattande målsättningarna av åldringssituationen i kommunen
- belastningsprocenterna vid åldringshemmen
- kostandsberäkningar för de olika alternativen
- förverkligandet av nivåstruktureringen i kommunen.

Konsekvenserna av de olika alternativen granskades utgående från kommunens ekonomiska situation, kommunens åldringbefolknings behov och ur personalens synvinkel. Konsekvenserna granskades även ur individens synvinkel. Man övervägde möjligheten för enskilda åldringar att flytta i enlighet med de olika alternativen.

se vidare (på finska)

<http://kpi.uusikaupunki.fi/ptk/dynastia/kokous/KOKOUS-169-5.HTM>

(hänvisat 19.4.2004)

Kuusiokunnats hälsosamkommun/Etseri stad: Utredning om administrativ sammanslagning av hemvårdsorganisationer – beskrivning av IVA-processen

Beredningens utgångsläge

I Etseri stads strategi för äldreservice föreslogs det att den administrativa sammanslagningen av hemvårdsorganisationer skulle utredas under 2005. Staden hade ansvar för hemservicen och hälsovårdscentralen för hemsjukvården. Samarbetet var redan rätt intensivt och verksamhetslokalerna var fysiskt nära varandra. För beredningen av ärendet tillsattes en arbetsgrupp. Arbetsgruppen beslutade att utreda vad personalen inom hemservicen och hemsjukvården ansåg om olika administrativa mo-

deller, eftersom personalen sågs som den centrala resursen i en omorganisation. Man beslutade att använda IVA-metoden i utredningen.

IVA-processens förlopp och deltagare

IVA-processen genomfördes våren 2005. Arbetsgruppen bestämde bedömningsperspektiven och på grundval av dem utarbetades ett formulär. Personalen inom både hemservicen och hemsjukvården ombads ge en bedömning. Vissa svarade på egen hand och andra i små grupper.

Bedömda alternativ och konsekvenser

Vid bedömningen utgick man från hemvårdens olika organisationsalternativ:

grupparbete i samkommunen för hälsovårdscentralen,

grupparbete i Etseri stads organisation,

grupparbete enligt nuvarande organisationsmodell.

Konsekvenserna för klienter, personal, verksamhet, vårdkvalitet och kostnader bedömdes.

Svaren gavs verbalt och de antecknades som sådana indelade efter rubrik. Sedan sammanfattade man svaren indelade efter olika konsekvenser under rubriken Etseris hemservice- och hemsjukvårdspersonals föreställningar om den framtida organisationsmodellen.

IVA-sammanfattningstabell (tom)

KONSEKVENSER FÖR	Organisationsalternativ 1	Organisationsalternativ 2	Organisationsalternativ 3
klienten t.ex. – tillgång på service – servicens kontinuitet – trygghet			
personalen t.ex. – yrkesskicklighet – ledarskap – tillgång – ställning			
verksamheten t.ex. – samarbete (in-			

ternt/extern – arbetsfördelning – flexibilitet/organisering			
vårdkvaliteten			
kostnaderna			
Påverkas någonting annat? Vad?			

Nämndens behandling av ärendet

Ärendet gick inte så långt som till behandling i nämnden.

Mer information

Hannu Tuppurainen
grundtrygghetsdirektör
Etseri stad

Marjatta Saviniemi
ledande skötare
Kuusiokunnats hälsosamkommun

Muurame: Frågor som rör boendeservicelokaliteter för specialgrupper och alternativen för att tillhandahålla service – beskrivning av IVA-processen

Beredningens utgångsläge

Den 12 oktober 2004 beslutade socialnämnden i Muurame att tillsätta en arbetsgrupp för att planera hur specialgruppers boende och stödtjänster för boendet kunde tillhandahållas. Man ville använda bedömning av konsekvenser för människan (IVA) vid kartläggningen av lokaliteter för boendeservicen och av alternativen att tillhandahålla servicen.

IVA-processens förlopp och deltagare

Arbetsgruppen var verksam under perioden 14.12.2004–6.8.2005 och samlades åtta gånger. I arbetsgruppen var både kommunen och samkommunen för hälso- och sjukvård företrädare. I gruppen ingick socialdirektören, hemserviceledaren, två socialarbetare, bostads- och planeringschefen, en psykiatrisk sjukskötare och en företrädare för socialnämnden.

Bedömda alternativ och konsekvenser

Mot bakgrund av två olika verksamhetsmodeller (alternativ I: passivt reagerande, alternativ II: aktiv aktör och förutseende person) bedömdes frågor som rör boendeservice/lokaliteter för personer med utvecklingsstörning, äldre personer och personer som får psykiska rehabilitering. Utgångspunkten var alltså att boendeservice kan tillhandahållas på grundval av olika verksamhetsstrategier. I verksamhetsmodellen Alternativ I agerar man och köper tjänster när det blir aktuellt, medan man i Alternativ II-modellen planerar, förutser och förebygger.

Gruppen utarbetade en sammanfattning, i vilken man utgick från IVA-idén. I sammanfattningen presenterades nuläget inom boendeservicen och utkastet till framtida planer. Man lyfte från lokalitetsfrågorna och olika alternativ för att tillhandahålla servicen samt presenterade eventuella problem och utmaningar.

Nämndens behandling av ärendet

Den 11 oktober 2005 presenterades arbetsgruppens sammanfattning med förslag till åtgärder för socialnämnden. I enlighet med sammanfattningen föreslog socialnämnden att de befintliga verksamhetslokaler utvidgas och att ett visst flervåningshus renoveras grundligt, så att man i framtiden kan uppfylla specialgruppers boendebehov.

I de åtgärder som socialnämnden föreslog framhävs lokalernas mångsidighet och variationsmöjligheter. Att renovera flervåningshuset grundläggande är ett exempel på detta, eftersom dess bostäder av olika storlek vid behov lämpar sig för specialgrupper, men också för andra om specialgrupperna inte behöver bostäder under vissa perioder. I Muurame valdes alltså sätt som utgår från modellen aktiv aktör.

Mer information

socialdirektör
Kari Jaatinen
Muurame kommun

Grankulla: Att ändra daghemsföreståndarnas uppgifter – beskrivning av IVA-processen

Beredningens utgångsläge

I Grankulla använde social- och hälsovårdsnämnden bedömning av konsekvenser för människan (IVA) när man bedömde ändringen av daghemsföreståndarnas uppgifter. Utgångsläget var att största delen av daghemsföreståndarna ansvarade för två uppgifter samtidigt, dvs. de arbetade både som gruppens barnträdgårdslärare och dag-

hemsföreståndare på heltid. Det hade emellertid visat sig att det är svårt att utföra två arbeten. När två daghemsföreståndare pensionerades blev det möjligt att omorganisera de befintliga personresurserna. De föreståndarbefattningar som blev lediga kunde ändras till barnträdgårdslärbefattningar och två föreståndares arbetsfält kunde utvidgas till att leda två daghem.

IVA-processens förlopp och deltagare

Den dagvårdschef som beredde ärendet genomförde en bedömning av konsekvenserna för människor tillsammans med daghemmets överordnade och en ambulering specialbarnträdgårdslärare. I augusti 2006 behandlade man tillsammans med ledningsgruppen för dagvården med hjälp av Swot-metoden risker, möjligheter, fördelar och nackdelar som en eventuell ändring kunde medföra. I oktober bedömde ledningsgruppen på grundval av Swot-resultaten de alternativa modellernas konsekvenser.

Bedömda alternativ och konsekvenser

Två modeller bedömdes. I den modell (A) som användes arbetar en stor del av föreståndarna också i barngruppen vid sidan av sina föreståndaruppgifter. Antalet daghemsföreståndare skulle förbli oförändrat (åtta föreståndare). I modell B utvidgades daghemsföreståndarens befattningsbeskrivning till s.k. administrativ föreståndare, som på heltid koncentrerar sig på sin dagvårdsenhet och på att leda dess småbarnsfostran. Förändringen skulle genomföras när två föreståndare pensioneras. Samtidigt skulle deras tjänster ändras till barnträdgårdslärbefattningar. Antalet daghemsföreståndare skulle minska till sex.

IVA-sammanfattningstabell

Konsekvenserna av att daghemsföreståndarnas uppgifter ändras		
Konsekvenser för	Dagens modell A (8 daghemsföreståndare)	Modell B (6 daghemsföreståndare)
barnet/barnen		
arbetsplatsen		
förmansarbetet		
ekonomin		
personalstorleken/kvaliteten		

När alternativen jämfördes tog man hänsyn till de risker, möjligheter, fördelar och nackdelar som framkommit i Swot-analysen, så att de positiva eller negativa konsekvenserna inte betonas utan man får en bild av alternativens övergripande konsekvenser. Med utgångspunkt i det övervägdes hur man kunde undvika att eventuella risker förverkligas.

Nämndens behandling av ärendet

Social- och hälsovårdsnämnden behandlade ärendet vid sitt möte den 24 oktober 2006 och beslutade att ta i bruk modell B. Det har visat sig att snabb-IVA underlättade nämndens beslutsfattande och att den också är till hjälp vid genomförandet av den beslutade ändringsprocessen.

Mer information

dagvårdschef
Raija Laine
Grankulla stad

social- och hälsovårdsdirektör
Ulla Tikkanen
Grankulla stad

Muurame: Alternativa verksamhetsmodeller för missbruksarbetets dagcentral – beskrivning av IVA-processen

Beredningens utgångsläge

I Muurame hade man i socialnämnden och även andra forum diskuterat verksamheten vid missbruksarbetets dagcentral nu och då. Våren 2007 ansågs det vara nödvändigt att överväga vid ett särskilt möte alternativa verksamhetsmodeller för missbruksarbetets dagcentral.

Dagcentralen var verksam i en hyrd lokal i ett egnahemshus vid Kenttatie ett par kilometer från kommunens centrum. Gatumissionen Jyväskylän katulähetys ry ansvarade för dagcentralens verksamhet. I anslutning till dagcentralen fanns ett lopptorg. För lopptorget verksamhet ansvarade en anställd vid gatumissionen Jyväskylä katulähetys. Den anställda ägnade hälften av sin arbetstid åt dagcentralverksamheten. Till sin hjälp hade den anställda en till två genom lönesubvention sysselsätta långtidsarbetslösa personer från Muurame.

IVA-processens förlopp och deltagare

Företrädare för socialförvaltningen i Muurame kommun, gatumissionen Jyväskylän katulähetys och Muurame församling möttes under ledning av Stakes och Jyväskylä yrkeshögskolas experter för att överväga alternativa sätt att organisera dagcentralverksamhet inom missbruksarbetet.

Man hade utarbetat en Swot-analys om nuläget vid missbruksarbetets dagcentral som underlag för arbetet. På mötet fortsatte man att behandla ärendet genom en förhandsbedömning. Slutresultatet var en sammanfattning i tabellform, i vilken olika alternativs goda och dåliga sidor bedöms. Det tog tre timmar att göra förhandsbedömningen.

Bedömda alternativ och konsekvenser

I förhandsbedömningen bedömdes följande alternativ.

Alternativ I: Man fortsätter som hittills och kommer överens om att stadga verksamheten mellan kommunen och gatumissionen åtminstone tre till fem år framåt.

Alternativ II: Verksamheten vid missbruksarbetets dagcentral läggs ned helt och hållet senast den 31 december 2007.

Alternativ III: Verksamheten vid missbruksarbetets dagcentral blir kommunens egen verksamhet. Verksamhetsmodellen förblir i huvudsak oförändrad, men lopptorget upphör. Kommunen stöder verksamheten med 0,5 arbetstagares arbetsinsats. De långtidsarbetslösa verkstad och verksamhet vid missbruksarbetets dagcentral slås samman.

Alternativ IV: Regionmodell. Kommunen köper service av gatumissionen Jväs kylän katulähetys i den nuvarande omfattningen. I Muurame finns inga egna serviceställen och servicen fås i Jväs kylä.

Alternativen jämfördes med hjälp av konsekvenser och mål: att förebygga slutgiltig utslagning (verksamhetens mål), att ge klienterna möjlighet att få stöd av personer i samma situation, att bilda ett samarbetsnätverk och att samarbeta. Även missbruksarbetets kvalitet och roll, hälsokonsekvenserna och kostnadseffekterna jämfördes.

IVA-sammanfattningstabell

MÅL/ KONSEKVENSER	MODELL 1	MODELL 2	MODELL 3	MODELL 4
	Fortsätter som hittills, kommer överens om att stadga verksamheten 3–5 år.	Verksamheten läggs ned senast 31.12.2007.	Verksamheten blir kommunens egen, men lopptorget upphör (sep. avtal), 0,5 arbetstagares arbetsinsats	Regionmodell. Gatumissionen Jväs kylän katulähetys service kan utnyttjas regionalt. Inga verksamhetsställen i Muurame.
Verksamhetens mål är att förebygga slutgiltig utslagning	Goda exempel på förebyggande av utslagning finns. Ett tiotal kämpar	Hur kan strävan att hålla sig nykter stödjas? Klientrelationerna	Ingen stor förändring jämfört med nu. Andelen frivilligar-	Genomförs bäst och övergripande. Hur tillhandahålls service i kommu-

	<p>med att hålla sig nyktra m.h.a. nuvarande service.</p> <p>I viss utsträckning ges servicerådgivning.</p> <p>Som biprodukt social kontroll i positiv bemärkelse (jfr socialt värdskap).</p>	<p>översförs till socialarbetet, hälsovårdscentralen, församlingen, stiftelsen <i>päihdepalvelusäätiö</i>.</p> <p>Utgifterna för utkomststöd ökar – indirekt konsekvens.</p>	<p>bete minskar.</p> <p>Dyrare för kommunen?</p> <p>Missbruksarbetets kunnande måste köpas (sysselsatt, utbildning).</p>	<p>nernas perifera områden?</p> <p>Skulle gatumissionen Jyväskylän katulähetys köpa Kettula?</p> <p>När inte en stor del av de nuvarande invånarna.</p>
Klienterna får stöd av personer i samma situation	<p>Enda gruppgräns som har missbrukarna som målgrupp = stöd av personer i samma situation</p> <p>Stödet av gruppen och en permanent anställd är viktigt (inte bara "ätande").</p>	<p>Klienterna är vind för våg, var och en skulle styras enligt egna preferenser någonstans/ ingestans?</p>	<p>Klarar kommunen av att ge samma viktiga stöd som frivilligarbetet ger?</p> <p>Vem/vilken av kommunens anställda skulle ansvara för verksamheten?</p>	<p>Om servicen bara finns i Jyväskylä, åker man ändå dit?</p>
Bilda ett samarbetsnätverk, samarbete	<p>Gatumissionen Jyväskylän katulähetys har en fast tradition och ett gediget kunnande.</p> <p>Församlingens starka klubb- och kretsverksamhet som stöd.</p> <p>Församlingens och kommunens samarbete viktigt för att driva verksamheten.</p>	<p>Övrig gruppverksamhet och återstående nätverk livsviktiga.</p> <p>Församlingens roll skulle öka, men resurserna räcker inte till för mer omfattande verksamhet.</p>	<p>Samarbetet med det s.k. tjänstemannanätverket skulle bli intensivare och med frivilligarbetets aktörer lösare.</p> <p>Blir det för "tjänstemannaaktigt"?</p> <p>Kommunen har ok lokala nätverk.</p>	<p>Att centralisera verksamheten skulle försvaga lokala nätverk.</p> <p>Möjlighet till nya initiativ: t.ex. socialt värdskap flervåningshusvis (specialstöd, skräddarsydda modeller).</p>
Missbruksarbetets kvalitet och roll	<p>När inte på långt när alla klientgrupper (bl.a. ungdomar, unga vuxna, förvärvsarbetande).</p> <p>Fungerar inte riktigt som förebyggande service.</p> <p>Haltar myndighetskontakterna?</p>	<p>Det lilla som finns minskar.</p>	<p>Närmare kommunförvaltningens processer, mål och strategier.</p> <p>Förebyggandet fungerar inte riktigt här heller.</p> <p>Verkstadsverksamheten behålls, men kommunens roll i den växer.</p> <p>Enklare att utbilda de anställda.</p>	<p>När inte alla nuvarande klienter.</p> <p>Mer möjligheter, men garanterar inte nödvändigtvis genomförandet av förebyggande missbruksarbete.</p> <p>Mer "morötter" erbjuds.</p> <p>De anställdas kunnande på högre nivå.</p> <p>Drogfria verksam-</p>

				hetsställen, vardagsliv, platser med "låg tröskel", arbetshandledning osv.
Hälsokonsekvenser	Positiva konsekvenser för den fysiska (friluftsliv, komma ut och måltider) och psykiska hälsan (träffa människor osv.).	Negativa konsekvenser för den fysiska och psykiska hälsan (se modell 1).	Positiva konsekvenser för den fysiska (friluftsliv, komma ut och måltider) och psykiska hälsan (träffa människor osv.).	Om klienten flyttar till Jyväskylä: samma hälsokonsekvenser som i 1:a och 3:e modellen. Jyväskylä har allmänt sett bättre fokuserad hälso- och sjukvård. Psykiska hälsan kan försämrans om nätverket av närstående minskar.
Kostnads-effekter	Ganska dyrt för kommunen. Nästan omöjligt att bedöma effekten. Kräver allas stöd: Församlingen och kommunen centrala.	Kommunen sparar 30 000 €/år (jfr 1 x 6 mån rehab. vid institution) på kort sikt. På lång sikt ökar kostnaderna om det inte kommer service som fyller tomrummet. Kommunens utgifter för As Oy Ketulas renoveringskostnader ökar.	Samarbetet med hälsoförv. intensifieras – hälsoproblem skulle bättre förebyggas och därigenom skulle kostnaderna minska (obs. kostn. för specialiserad sjukvård). Eventuell konsekvens: färre ansökningar om utkomststöd. Matpaket???	Mer reseutgifter för klienterna. Att centralisera servicen sänker priset på ett "vård-dygn". Matutdelning till Muurame – eventuell konsekvens: färre ansökningar om utkomststöd???

Nämndens behandling av ärendet

Ärendet behandlades i socialnämnden den 12 juni 2007. Resultaten av förhandsbedömningen beskrevs kortfattat i föredragningstexten. Swot-analysen och sammanfattningstabellen hade bifogats till den. Med beaktande av resultaten av förhandsbedömningen och andra framtida förändringar i dagcentralens verksamhet ansåg den föredragande det vara motiverat att föreslå att verksamheten vid missbruksarbetets dagcentral skulle fortsätta som tidigare.

Mer information

socialdirektör
Kari Jaatinen
Muurame kommun

Närpes: Yttermark förskolas planlösningar – beskrivning av IVA-processen

Beredningens utgångsläge

Den grupp som gjorde utredningen om Närpes skolnät föreslog hösten 2003 att Yttermarks förskola skulle flytta till Yttermark skolas lokalteter hösten 2007. I Närpes är strävan att de förskolor som också har morgon- och eftermiddagsverksamhet ska finnas i skolfastigheterna. Både morgon- och eftermiddagsverksamheten vid Yttermarks förskola fanns i hyrda lokalteter i centrum av Yttermark. Personalen var nöjd med situationen som den var.

IVA-processens förlopp och deltagare

Ärendet bereddes av socialdirektören, som i samband med bedömningen konsulterade de ledande lärarna vid Yttermark skola och förskola, ledaren för eftermiddagsverksamheten samt andra lärare. Personalen lämnade också in skriftliga synpunkter till beredaren av ärendet. Under beredningen gjordes besök till förskolans och lågstadiets lokalteter. Bedömningen tog cirka fem timmar, när besöken inräknas.

Bedömda alternativ och konsekvenser

Bedömningen omfattade två alternativ:

- 1) förskolan fortsätter i de nuvarande lokalteterna,
- 2) förskolan flyttar till samma fastighet som Yttermark skola.

Alternativens goda och dåliga sidor analyserades med hänsyn till hur fungerande lokalteterna är och vilka möjligheter till gymnastik och lek det finns. Analysen gjordes också ur personalens, föräldrarnas, matutdelningens, samarbetets, barnens klubbrens och kostnadernas perspektiv. En sammanfattning utarbetades om båda alternativens konsekvenser.

Alternativ 1: Förskolan fortsätter i de nuvarande lokalteterna

Förslagets konsekvenser:

De ändamålsenliga lokaliteterna på 156 m² används även i fortsättningen för det ändamål de renoverades.

Personalen och föräldrarna är nöjda med lokaliteterna.

Hyresvärden är nöjd med hyresgästerna.

Arrangemanget, som är välbekant för personalen och föräldrarna, kan fortsätta.

Lokaliteterna är inte i skolfastigheterna, såsom fallet är med Närpes övriga sju förskolor.

Samarbetet med skolan är inte lika nära som om förskolan var i samma byggnad som den.

Maten hämtas från Svenska Österbottens folkakademi (osäkert från och med hösten 2007).

De första- och andraklassister som behöver eftermiddagsverksamhet måste förflytta sig från en plats till en annan.

Hyreskostnaderna är 6 000 euro per år.

Alternativ 2: Förskolan flyttar till Yttermark skolas fastighet

Förslagets konsekvenser:

Förskolan får egna lokalteter (cirka 106 m²) och möjlighet att i stor omfattning använda gymnastiksalen.

För närvarande finns inga våtrum, men bristen avhjälpas med en vattenpost utomhus och genom att ändra bastun och duschrummet inomhus.

Samarbetet med skolan underlättas, eftersom båda verkar i samma byggnad.

Tillgång till skolans lekplats och ishockeyrinken.

Förskolans och eftermiddagsverksamhetens personal vill inte flytta, om inte större lokaler fås.

Skolpersonalen ser fördelar med en flytt.

Kostnader för intern hyra.

Kostnader för ändring av våtrummen, vattenposten utomhus och staket.

Nämndens behandling av ärendet

Socialnämnden behandlade ärendet vid sitt möte den 4 december 2006. Förhandsbedömningens material delades ut till mötesdeltagarna. Alternativens konsekvenser

beskrevs också verbalt i föredragningstexten. På grund av förskolans personals motstånd föreslog den föredragande att ärendet bordläggs för närmare analys av konsekvenserna. Beslutet fattades i enlighet med förslaget.

Mer information

socialdirektör
Yvonne Lindén
Närpes stad

Salö: Organisation av eftermiddagsverksamhet för skolelever – beskrivning av IVA-processen

Beredningens utgångsläge

Enligt lagen om grundläggande utbildning ansvarar Salö stad för organisationen av eftermiddagsverksamhet, men staden kan skaffa tjänsterna av en annan offentlig eller privat serviceproducent. Staden kan också skaffa tjänsterna genom att ge serviceproducenten bidrag.

I Salö har eftermiddagsverksamheten för skolelever organiserats i samarbete med Salö-Uskela församling från och med hösten 2005. Det nuvarande avtalet med församlingen är i kraft till den 30 juni 2008. Grundtrygghetsnämnden behandlade ärendet som rörde organisationen av eftermiddagsverksamhet för skolelever från och med augusti 2008.

IVA-processens förlopp och deltagare

Beslutet under beredning hängde samman med Salö stads strategi, vilket i Salö är kriteriet för att göra en förhandsbedömning. Förhandsbedömningen syftade till att tydligt lyfta fram olika perspektiv som stöd för beslutsfattandet. Direktören för småbarnsfostran, som berett ärendet, gjorde förhandsbedömningen. Beredningen av ärendet och genomförandet av förhandsbedömningen tog totalt några timmar.

Beredaren identifierade konsekvenserna av alternativen med stöd av sin egen expertis. I förhandsbedömningen drog man också nytta av resultaten från en enkät om trivsel i arbetet och klienttillfredsställelse, som gjorts tidigare. Alternativen jämfördes kvalitativt med varandra. I jämförelsen var kostnadsinbesparingar ett viktigt kriterium. Beredaren sammanställde resultatet av bedömningen i tabellform.

Bedömda alternativ och konsekvenser

I sammanfattningstabellen jämfördes ur olika perspektiv följande genomförandesätt: staden organiserar verksamheten själv, staden köper verksamheten av en service-

producent och den nuvarande modellen. Konsekvenserna analyserades ur barnets, familjens, den anställdas, grundtrygghetens och stadens ekonomiska perspektiv.

Sammanfattningstabell om konsekvenserna av modellerna för att organisera eftermiddagsverksamhet för skolelever

	Salo stad tillhandahåller hela verksamheten i egen regi	Salo köper hela tjänsten av en eller flera serviceproducenter – konkurrensutsättning	Nuvarande modell – Salo-Uskela församling tillhandahåller tjänsten och får bidrag av staden, samarbetsmodell
Konsekvens för barnet	<p>Barnet har möjlighet att delta i ledd fritidsverksamhet mellan kl. 12 och 17.</p> <p>Barnet får lagstadgad ledd fritidsverksamhet.</p> <p>Barnet skulle få andra verksamhetsledare, eftersom alla församlingsanställda i anslutning till deltidarbetet förmodligen inte skulle övergå i stadens tjänst.</p>	<p>Barnet har möjlighet att delta i ledd fritidsverksamhet mellan kl. 12 och 17.</p> <p>Barnet får lagstadgad ledd fritidsverksamhet.</p> <p>De barn som deltagit i verksamheten skulle ställas inför mycket förändringar, eftersom serviceproducenten till följd av konkurrensutsättningen också kan komma att vara en ny och främmande part.</p>	<p>Barnet har möjlighet att delta i ledd fritidsverksamhet mellan kl. 12 och 17.</p> <p>Barnet får lagstadgad ledd fritidsverksamhet.</p> <p>Förmodligen små personalförändringar, eftersom den nuvarande personalen i huvudsak skulle fortsätta. Personalen har erfarenhet av verksamheten.</p>
Konsekvens för familjen	<p>Familjens barn får en lagstadgad tjänst.</p> <p>Nya verksamhetsställen då församlingens lokaler inte längre står till förfogande. Eventuella transportproblem.</p> <p>Klientavgifterna bestäms enligt lagens och stadens egna beslut.</p>	<p>Familjens barn får en lagstadgad tjänst.</p> <p>Nya lokaler och eventuella problem, t.ex. transport.</p> <p>Klientavgifterna bestäms enligt lagens och stadens egna beslut.</p>	<p>Familjens barn får en lagstadgad tjänst.</p> <p>Verksamhetslokalerna och verksamheten förblir förmodligen desamma ur föräldrarnas synvinkel sett.</p> <p>Föräldrarna har varit nöjda med den nuvarande verksamheten. Klienttillfredsställelsen 2006 var 3,84 på skalan 1–5.</p> <p>Klientavgifterna bestäms enligt lagens och stadens egna beslut.</p>
Konsekvens för den anställda	<p>Vissa av de nuvarande anställda får en ny arbetsgivare.</p> <p>Alla anställda kan inte erbjudas heltidsarbete och ett anställningsförhållande året om. Anställningsavtalen är i kraft tills vidare.</p> <p>Klubbledarnas lön är fortfarande lägre än skolgångsbiträdenas. (Strävan</p>	<p>Alla anställda skulle förmodligen få en ny arbetsgivare.</p> <p>Alla nuvarande anställda skulle kanske inte få fortsätta.</p> <p>Anställningsavtalet görs mellan serviceproducenten och den anställda. Staden kan inte påverka t.ex. avtalets varaktighet.</p>	<p>Skolgångsbiträdena och lekledarna kan fortsätta som heltidsanställda hos samma arbetsgivare. Anställningsförhållandena ändras till tills vidare i kraft.</p> <p>Enligt enkäten om trivsel i arbetet har personalen varit nöjd med den nuvarande situationen. Enligt enkäten 2006 var genomsnittet 3,66 på skalan 1–5.</p>

	<p>har hela tiden varit att lönen ska lyftas till samma nivå.)</p> <p>Skolgångsbiträdena och lekledarna kan fortsätta som heltidsanställda hos samma arbetsgivare.</p> <p>1.8.2009 måste personalen uppfylla kompetenskravet enligt 3a kap. 9 a § i lagen om grundläggande utbildning.</p>	<p>Den nuvarande samarbetsmodellen där skolgångsbiträdena i egenskap av stadens anställda deltar i tillhandahållandet av tjänsten skulle inte vara möjlig. Vid konkurrensutsättning grundar sig priset på ett anbud och ett avtal som innehåller alltihop. Nu fördelas kostnaderna enligt det faktiska utfallet.</p> <p>Regelverket om överlåtelse av rörelse garanterar tjänsteförhållandeförmåner vid en övergång.</p> <p>1.8.2009 måste personalen uppfylla kompetenskravet enligt 3a kap. 9 a § i lagen om grundläggande utbildning.</p>	<p>Nuvarande personalen deltar i utvecklingsprocessen som började vid årsskiftet.</p> <p>1.8.2009 måste personalen uppfylla kompetenskravet enligt 3a kap. 9 a § i lagen om grundläggande utbildning.</p> <p>Den närmaste chefen stöder den anställda.</p>
<p>Konsekvens för grundtryggheten</p>	<p>Med nuvarande resurser kan man inte tillhandahålla verksamhet i dess nuvarande omfattning. Verksamheten har utvidgats så mycket att daghemsföreståndarna och direktören för småbarnsfostran inte längre klarar av att ansvara för verksamheten vid sidan av sitt nuvarande arbete. Även dagvården har vuxit kraftigt under de senaste åren. Daghemsföreståndarna har fått nya uppgifter.</p> <p>15.1.2007 276 skolelever ca 30 anställda 20.9.2004 217 skolelever 20.09.2005 256 skolelever 20.09.2006 272 skolelever</p> <p>Det behövs regionala ansvariga som leder hela verksamheten. För närvarande är de 3 och 1 chef för hela verksamheten för skolelever. Dessutom ca 30 ledare för barngrup-</p>	<p>Ansvarar för konkurrensutsättningen – finns i regionen en organisation som kunde tillhandahålla verksamheten i dess nuvarande omfattning?</p> <p>Tidigare, före den lagstadgade verksamheten, fanns det i regionen ingen instans som ville organisera hela verksamheten.</p> <p>Skyldighet att övervaka verksamheten. Ta hand om fakturering och utbetalningar.</p>	<p>Skyldighet att övervaka verksamheten. Ta hand om fakturering och utbetalningar.</p> <p>Enligt lagen om grundläggande utbildning kan verksamhetsproducenten få bidrag för organisation av verksamheten. Nu bidrar Salo med 80 % av de faktiska kostnaderna och ställer lokaler till förfogande.</p>

	perna. Brist på verksamhetslokaler.		
Konsekvens för ekonomin	Staden finansierar hela verksamheten själv. Kostnaderna ökar omedelbart med 20 % eller verksamheten måste effektiveras för att bibehålla kostnadsbalansen. Församlingen har deltagit med procent-satsen i fråga i tillhandahållandet av verksamheten. Dessutom används församlingens lokaler för skolelevernas verksamhet. Redskap och möbler.	Att hyra nya lokaler ökar kostnaderna.	Staden sparar den andel som församlingen i det nya avtalet förbinder sig att finansiera.

Nämndens behandling av ärendet

Ärendet behandlades vid grundtrygghetsnämndens möte den 1 mars 2007. IVA-resultaten beskrevs i föredragningsstexten, och dessutom hade bedömningstabellen bifogats till förslaget. Nämnden beslutade i enlighet med förslaget till beslut att grundtrygghetsnämnden anordnar ett öppet möte. Syftet med mötet är att kartlägga om det i regionen finns serviceproducenter som kunde tillhandahålla verksamheten för skoleleverna i Salo i den omfattning som efterfrågan förutsätter. Senare beslutade man att det nuvarande avtalet ännu förlängs med ett år och att man i samband med kommundammanslagningen i Saloregionen utreder hur verksamheten kunde organiseras.

Mer information

direktör för småbarnsfostran
Vesa Kulmala
Salo stad

Salo: Fortsatta studier för personer med utvecklingsstörning – beskrivning av IVA-processen

Beredningens utgångsläge

Utbildningssamkommunen Salon seudun koulutuskuntayhtymä har anordnat specialundervisning för personer med utvecklingsstörning. Undervisningen har emellertid varit nedläggningshotad, eftersom utbildningssamkommunen har överbeläggning och

behöver mer elevplatser. Förutsättningen för utbildning för personer med utvecklingsstörning var tillstånd att anordna förberedande 2-utbildning. Utbildningssamkommunen hade inte detta tillstånd.

I februari 2006 lämnades till direktören för socialt arbete en vädjan om att specialundervisningen ska fortsätta. Direktören i fråga beredde med hjälp av bedömning av konsekvenser för människan (IVA) grundtrygghetsnämndens ställningstagande till fortsatt undervisning för personer med utvecklingsstörning.

IVA-processens förlopp och deltagare

I bedömningen deltog vid sidan av den föredragande, dvs. direktören för socialt arbete, också grundtrygghetsdirektören, äldreomsorgsdirektören, direktören för småbarnsfostran och ekonomichefen. Att göra bedömningen tog totalt ungefär 1,5 timmar. Tiden inbegriper den föredragandes egna grundläggande förberedelser och grundtrygghetsledningens IVA-möte.

Alternativen utarbetades i samband med den föredragandes förberedelser. Konsekvenserna diskuterades i grupp, och man strävade efter att analysera dem ur flera perspektiv.

Bedömda alternativ och konsekvenser

I IVA bedömdes följande alternativ.

Alternativ 0: Den fortsatta undervisningen för personer med utvecklingsstörning upphör helt i Salo.

Alternativ 1: Utbildningssamkommunen Salon seudun koulutuskuntayhtymä ansöker om undervisningstillstånd för undervisningen och om tilläggsplatser och får dem också.

Alternativ 2: Grundtrygghetsnämnden anordnar fortsatt undervisning för personer med utvecklingsstörning i Salo.

Alternativens konsekvenser analyserades ur personerna med utvecklingsstörnings, deras familjers, stadens, grundtrygghetsnämndens och ekonomins synvinkel sett.

IVA-sammanfattningstabell

	Alternativ 0	Alternativ 1	Alternativ 2
Förslag	Den fortsatta undervisningen för personer med utvecklingsstörning upphör helt i Salo.	Utbildningssamkommunen Salon seudun koulutuskuntayhtymä ansöker om undervisningstillstånd för undervisningen och om tilläggsplatser och får dem också.	Grundtrygghetsnämnden anordnar fortsatt undervisning för personer med utvecklingsstörning i Salo.

Konsekvens för personerna med utvecklingsstörning/ familjerna	<ul style="list-style-type: none"> – den rehabiliterande och förbättrande undervisningen upphör – en yrkesexamen kan inte avläggas på hemorten – gäller 4–7 salobor på årsnivå 	<ul style="list-style-type: none"> – nuläget består och förbättras eventuellt, mångsidigare studiemöjligheter – även regional service 	<ul style="list-style-type: none"> – undervisningen bibehålls i Salo, kan säljas till andra kommuner
Konsekvens för staden/grundtryggheten	<ul style="list-style-type: none"> – krav på att anordna dag- eller arbetsverksamhet för ungdomar – specialkunskaperna om undervisningen försvinner från regionen – behov av mer personal – behov av att effektivera boendeträningen 	<ul style="list-style-type: none"> – samarbetet fortsätter som förut – specialkunskaperna bibehålls och förstärks i regionen 	<ul style="list-style-type: none"> – att anordna undervisningen helt ny uppgift – behov av mer personal – behov av lokaler
Konsekvens för ekonomin	<ul style="list-style-type: none"> – utgifterna ökar, lönekostnader (30 000 €) för ca 1 person mer 	<ul style="list-style-type: none"> – ingen förändring i stadens/grundtrygghetens ekonomi – pengar från staten för regional undervisning 	<ul style="list-style-type: none"> – utgifterna ökar – lärarens och assistenternas löner, läromaterial, hyror för lokaler osv. – ca 100 000 €/år + måltidskostnader – kommunen övertar statens finansieringsansvar

Nämndens behandling av ärendet

Ärendet behandlades vid grundtrygghetsnämndens möte den 26 april 2006. IVA-sammanfattningstabellen bifogades till grundtrygghetsnämndens protokoll.

Grundtrygghetsnämnden beslutade att överlämna ett ställningstagande till utbildningskommunen Salon seudun koulutuskuntayhtymä om fortsatt undervisning för personer med utvecklingsstörning, i vilket det konstateras att anordnandet av fortsatt undervisning i Saloregionen för personer med utvecklingsstörning måste tryggas.

Mer information

direktör för socialt arbete
Eeva Purhonen
Salo stad

Salo: Lekplatsen i området Utiska – beskrivning av IVA-processen

Beredningens utgångsläge

I augusti 2004 lämnade invånarna i området Utiska i Salo in ett förslag att någon av områdets lediga tomter skulle ändras till lekpark. I detaljplanen hade ingen plats i området reserverats för byggande av en lekpark. De övriga befintliga grönområdena var inte lämpliga som placeringsort för en lekpark. De närmaste lekparkerna var långt borta.

Man beslutade att ändra stadens tomt i hörnet av Utiskantie och Kreivintie till lekplats. Parkgruppen utarbetade en plan för lekplatsen och stadsplaneringsavdelningen beredde ett undantag från användningsändamålet enligt detaljplanen.

Parkgruppen överlämnade till den tekniska nämnden ett beslutsförslag om att den allmänna planen för lekplatsen skulle godkännas. Stadsplaneringsavdelningen beredde som bilaga till beslutsförslaget en bedömning av konsekvenser för människan (IVA).

IVA-processens förlopp och deltagare

Planeraren ansvarade för genomförandet av bedömningen. I bedömningen deltog utöver planeraren också stadsarkitekten, stadsträdgårdsmästaren, markanvändningschefen och planläggningsarkitekten. Bedömningen gjordes genom diskussioner på tu man hand, och sammanställandet av bedömningen tog cirka en arbetsdag med diskussionerna medräknade. Bedömningen inbegrep också beaktande av de närmaste grannarnas synpunkter. Lekparkens närmaste grannar hördes i samband med undantagsförfarandet.

Vid bedömningen av konsekvenserna användes IVA-handboken och idékortet från Stakes webbsidor. Med hjälp av handboken och idékortet valde bedömarna de konsekvenser som skulle bedömas. På basis av förda diskussioner och hörandet i sam-

band med undantagsförfarandet bestämde man ur vilket perspektiv konsekvenserna skulle bedömas.

Bedömda alternativ och konsekvenser

I IVA bedömdes tre alternativa lösningar:

Beslutsförslag: Lekparken byggs enligt parkgruppens plan.

Nollalternativ: Ingen lekpark byggs.

Alternativt förslag: Lekparken byggs i rekreationsområdet som omger området.

Aspekterna som bedömdes var:

ta hänsyn till invånarnas åsikter,

konsekvenser för invånarnas boendetrivsel i området,

konsekvenser för invånarnas sociala kontakter och incitament,

lekparkens tillgänglighet ur olika befolkningsgruppers perspektiv,

konsekvenser för granntomternas invånare till följd av lekparkens läge.

Som hjälp vid bedömningen användes ett bedömningsformulär (här förkortat), i vilket alternativens positiva och negativa konsekvenser sammanställdes. I slutet av formuläret ges en sammanfattning av bedömningsresultaten.

<p>Ärende: Byggnad av en lekpark i Utiska</p> <p>Föredragande: stadsträdgårdsmästaren</p> <p>IVA-bedömning: planeraren</p>
<p>1. Förslag: Lekparken i Utiska byggs enligt parkavdelningens allmänna plan på en egenhemshustomt.</p>
<p>Förslagets konsekvenser: <u>Positiva:</u> (– –) Byggandet av parken förbättrar trivseln i bostadsområdet, särskilt barnfamiljers. Parken erbjuder barn och deras föräldrar en samlingsplats och skapar möjligheter att knyta sociala kontakter. (– –) <u>Negativa:</u> Ägarna/innehavarna av granntomterna till lekparken kan uppfatta det från detaljplanen avvikande byggandet som negativt. (– –)</p> <p>I och med byggandet av lekparken förlorar staden en bostadstomt och inkomster för den. Tomten 14–24-7:s yta är 1 302 m². Dess försäljningspris skulle vara cirka 17 000 euro. Om tomten i fråga hyrdes ut, skulle staden få 714 euro per år i hyresinkomster.</p>
<p>2. Vilka är konsekvenserna om verksamheten fortsätter som tidigare? Invånarna har önskat en lekpark. Om parken inte byggs, upplever invånarna att</p>

deras önskemål inte beaktats. (– –)

Om parkens närmaste grannar upplevde att placeringen av parken är ett problem, kan de vara nöjda över att parken inte byggs, men i övrigt skulle konsekvenserna av att parken inte byggs vara negativa för områdets invånare.

3. Alternativt förslag:

Lekparken i Utiska byggs i rekreationsområdet som omger området.

Det alternativa förslagets konsekvenser:

Positiva: Att placera lekparken i rekreationsområdet skulle ge möjlighet till att bygga en större park, varvid det skulle finnas mer plats för lek. (– –)

Negativa: Terrängen i rekreationsområdet söder om bostadsområdet samt i rekreationsområdena sydost och sydväst lämpar sig inte för parkbygge – –. (– –)

Sammanfattning

Att bygga en lekpark i området Utiska är i enlighet med invånarnas önskemål och förbättrar barnfamiljernas verksamhetsförutsättningar samt trivsel. Med tanke på tillgängligheten vore det bästa stället för parken mitt i området. Att bygga parken enligt den utarbetade allmänna planen får positiva konsekvenser för många av invånarna i området.

Eventuella negativa konsekvenser drabbar de närmaste grannarna. Konsekvenserna kan lindras genom skyddsplanteringar mellan lekparken och tomterna, såsom föreslås i den allmänna planen. Att inhägna lekparken helt och hållet skulle tydligt visa barnen var gränsen mellan parken och tomterna går. Att inhägna parken och bygga en port skulle också förbättra tryggheten i parken, eftersom barnen i det fallet inte skulle kunna springa rakt ut på gatan.

Vid beredningen av ärendet överlade stadsträdgårdsmästaren, stadsarkitekten och tf. stadsgeodeten om placeringen av parken och genomförandealternativen. Att bygga lekparken på en bostadstomt kräver antingen att detaljplanen ändras eller att man ansöker om ett undantag från detaljplanen. Överläggningarna resulterade i att lekparken kunde placeras på tomt 14–24-7 och att parkavdelningen ansöker om ett undantag från detaljplanen.

Eftersom man stannade för ett undantagsförfarande, informerades grannomternas ägare/innehavare per brev om byggandet av parken. Ingen av grannarna som måste höras motsatte sig att parken byggs på den plats som fastställs i den allmänna planen. De anmärkningar som lämnades in gällde behovet av att inhägna parken och de träd man valt för plantering.

Nämndens behandling av ärendet

I maj hade stadsstyrelsen godkänt undantaget från användningsändamålet enligt detaljplanen, så att en lekplats får byggas på tomten. Den tekniska nämnden behandlade ärendet vid sitt möte den 6 juni 2006. Förslagstexten innehåller en sammanfattning av IVA-resultaten. Den tekniska nämnden beslutade att godkänna planen och arbetsprogrammet för lekparken i Utiska i enlighet med förslaget.

Mer information

planläggningsarkitekt

Päivi Liuska-Kankaanpää

Salo stad